

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографически)

на

II-то обикновено Народно Събрание.

(Втора Сесия)

СИУ ЗАСЪДАНИЕ, СРЪДА 17 ДЕКЕМВРИЙ 1880 ГОД.

(Подъ председателството на г-на Н. Сукнарова. — Начало въ 1 часъ.)

Председателъ: (Звъни). Ще се чете списъка на депутатитѣ.

Секр. В. Радославовъ: (Чете списъка). Вчера отсъстваха: Христо Стояновъ, Лука Павловъ, Петръ Генчевъ, Стоянъ Брънчевъ, Патю Поповъ, Даскаловъ, Василъ Расолковъ, Карапетровъ, Цеко Ванчевъ, Д-ръ Молловъ, Илия Костовъ, Кирковъ, Атанасъ Костовъ, Кънчо Жековъ, Димитръ Бърневъ, Ахмедъ Ефенди, Костаки Буюкчуоглу, Маринъ Тихчевъ, Василъ Поповичъ, Михалаки Колони, Г. Болѣрски, Шакиръ Абдуловъ, Иванчо Стояновъ, Атанасъ Игнатовъ, Тома Кърджиевъ, Калчо Симеоновъ, Стоилъ Поповъ.

Председателъ: Отъ 172 представители 44 заедно съ касиранитѣ отсъствуватъ, присѣствуватъ 128, повече отъ половината и засѣданието се отваря. На дневний редъ слѣдва бюджета по Министерството на Правосъдието. (Гласове: нѣма го докладчика). Като го нѣма докладчика, ще се чете въ послѣдния редакция закона за общинитѣ.

М-ръ Каравеловъ: Тука имамъ да направя едно предложение на Народното Събрание. Помните, че въ 1879 година българскитѣ лозя плащаха акцизъ. Тогавашието Министерство е турило и турскитѣ лозя

по 6 фр. да плащатъ. Но миналата година бѣше 4—5 фр. — Да намѣри Нар. Събрание за добро, щото и за 1879 година сжщата цѣна да плащатъ, защото има отъ всѣка страна оплакване. Ще прочета предложението. (Чете го): „Опредѣления шестофранковъ поземеленъ налогъ, които се изискваше за 1879 година отъ турскитѣ лозя вмѣсто акцизъ на виното, се смалва на 5 и 4 франка за всѣки дюлюмъ съобразно съ закона отъ 23 Май т. г.“

Михайловскій: А за тѣзи, които сж платили, какъ ще стане?

М-ръ Каравеловъ: Повечето не сж платили. Сега, като стане законъ, ще може да свършимъ тая работа.

Свящ. Бобошевскій: Въ миналата година въ нашиятъ окръгъ бѣха останали като депозитъ пари. На нашиятъ винопродавци ще ли се върнатъ тѣзи или не?

М-ръ Каравеловъ: Щомъ е депозитъ, ще се върне. Азъ още не съмъ изучилъ това.

Свящ. Бобошевскій: Тѣ взимаха 6 пари и остана 2 да доплатятъ. Заради туй питамъ г-на Министра.

М-ръ Каравеловъ: Ако е депозитъ, ще се върне.

Свящ. Анто: Миналата година сж платили.

Председателъ: Желает ли Нар. Събрание да се говори? (Не желае). Приема ли Нар. Събрание предложението на г-на Министра? (Приема се).

М-ръ Каравеловъ: Добър би било и комиссията за беглика да докладва, та да можем да свършимъ и съ нея. Сега ако даже комиссията би намѣрила всяко предложение добро, азъ пакъ бихъ желалъ да направя нѣкои отстъпки и тѣ сѣщо да направятъ и така да се свърши. На овцитѣ да се наложи 70 сан., на козитѣ 85 сантима.

Цено Вълчевъ: Комиссията намѣри за добър, сега и г-нъ М-ръ да се склони на това. Защото овцитѣ всѣка година плащатъ беглика и на сѣното. За това най добър би било да стане 60 сан. на овцитѣ и 80 на козитѣ, и то всѣкъдѣ равно.

М-ръ Каравеловъ: Азъ самъ говорихъ и предложихъ, да се смали до колкото е възможно и да се уравни, но ако искаме толкова надолу да слѣзнемъ, тогава ще бжде голѣмъ зараръ за хазната.

Каранашевъ: Г-нъ М-ръ каза, че ще се покаже голѣмъ зараръ за хазната, но като се знае, че всѣка година числото на овцитѣ се увеличава, то слѣдва че нѣма да излѣзе голѣмъ зараръ.

Председателъ: Приема ли Нар. Събрание преди да се разглѣда бюджета, да се прочете законопроекта за беглика? (Приема се).

Докл. II. Станчевъ: Комиссията не е измѣнила нищо въ представенитѣ отъ г-на М-ра на Финанситѣ предложения. Разликата е само въ сантимитѣ, които ще плащатъ. Исцѣло ли да се четѣ законопроекта или членъ по членъ. (Чете исцѣло).

§ 1. Дажидието бегликъ за идущата финансова година се опредѣлява по 60 стот. за овцетѣ и 80 стот. за козитѣ.

§ 2. Всѣка община, или село е длѣжна въ пространство отъ 25-й Марта до 10-й Априлий да преброи намиращитѣ се въ предѣлитѣ ѝ овци и кози и да представи за тѣхъ списъкъ въ окр. управителенъ свѣтъ.

§ 3. Окр. управителни свѣти тщателно провѣрватъ полученитѣ отъ общинитѣ списъци за споменатия дребенъ добитъкъ и отъ 10 до 25 Априлий се грижатъ да направятъ фактически провѣрване тамъ, гдѣто би възникнало основателно съмнѣние върху, неправилното и злоумишлено изброяване на добитъка.

§ 4. Виновнитѣ, които би се уловили въ злоупотребуване, се наказватъ съ една глоба равна съ два пѣти суммата на слѣдующия отъ скрититѣ овци или кози бегликъ.

Забѣлѣжка. Частнитѣ лица, които откриватъ престѣпленията, ще получаватъ половината глоба и то отъ първитѣ сумми, които влѣзватъ въ казначейството.

§ 5. Слѣдъ обстоятелна и точна провѣрка на

списъцитѣ, окръжнитѣ управителни свѣти бързатъ да съставятъ една обща по цѣлото окръжие вѣдомость, която въ всѣкий случай трѣба да доставятъ за утвърждение въ Министерството на Финанситѣ, не по късно отъ 10 Май.

§ 6. Овцитѣ или козитѣ, които би се докарали отъ вѣнъ въ Княжеството на паша, подиръ преброяването на мѣстнитѣ животни се облагатъ сѣщо съ бегликъ.

§ 7. Министерството на Финанситѣ ще разглѣда и потвърди представенитѣ му вѣдомости до 30 Май, като предприеме същевременно да се събере цѣлото даждие безъ недоимки непремѣнно до 20 Юний.

Забѣлѣжка. Подиръ като представятъ общитѣ вѣдомости въ Министерството — окръжнитѣ свѣти сѣ обязани веднага да пристѣпятъ да събиратъ налогътъ безъ да чакатъ потвърждението на казанитѣ вѣдомости.

§ 8. Ония отъ длѣжницитѣ, които не заплащатъ до урѣченото време припадающия се тѣмъ бегликъ, ще отговарятъ предъ хазната съ движимитѣ си имотъ.

§ 9. Слѣдъ като се преброи и запише дребния добитъкъ въ списъцитѣ, всѣка една продажба на такива животни не може да става осѣнъ съ знанието на селския кметъ, който въ това отношение снабдява купувача съ особено свидѣтелство, като изисква предварително беглика отъ когото се слѣдва.

§ 10. Всѣкий, който се е сдобилъ съ такова редовно свидѣтелство отъ кмета за купенитѣ му добичета, и никоя власть въ предѣлитѣ на Княжеството нѣма вече право да търси отъ него тоя данъкъ въ течение на дѣйствующата финансова година.

§ 11. Натогътъ серчимъ си остава въ сѣщия размѣръ, както е опредѣленъ въ закона отъ 6 Май, и ще се събира въ установения за това срокъ. Тука е 70 ст. за овцитѣ, и 90 ст. за козитѣ.

Ненко Храновъ: Азъ желая да попитамъ комиссията, по кои причини комиссията е турила 90 ст. за козитѣ, а 70 ст. за овцитѣ. Защото до колкото зная козитѣ чуватъ сиромаси хора, а овцитѣ по богатитѣ. Предлагамъ да е равно както на овцитѣ, така и на козитѣ.

Недѣлковичъ: Да се смали беглика на овцитѣ, това разбирамъ, но да се смали на козитѣ, не зная по какво съображение се водите. Въ миналата сессия до колкото бѣше възможно да се намалява се намали; защото тѣ сѣ една вреда на държавата, тѣ ни повреждатъ горитѣ. Заради туй споредъ това предложение ако е възможно да си остане сѣщия бегликъ, както миналата година, а на овцитѣ може да се смали и на 60 ст.

Еремия Гешовъ: Г-нъ предговорившии Ненко Храновъ каза, че бѣднитѣ чували кози, а богатитѣ овци. Тука не можемъ да направимъ разлика,

кои богати държат овци и кои бѣдни — кози. Много богати не щатъ кози да видятъ; но много сиромаси държатъ овци. За това трѣба да помислимъ за тѣхъ, защото една овца да хранишъ зимска, ще ти стане за 20 гр., а една коза не може и цѣната имъ е равна. Не може да стане козата както овцата. Стоката си е все наша. За това да остане козитѣ по 80 ст., а овцитѣ по 60 както е на мнѣние и г-нъ М-ръ. (Гласове: съгласни.)

Свящ. Радевъ: Азъ ще моля Нар. Събрание да не продължава по този въпросъ, защото ако разгледаме каква полза има отъ козитѣ и овцитѣ, това е много дълго. За това да се съгласимъ на едно нѣщо т. е. само за стотинкитѣ, на овцитѣ 60 ст., а на козитѣ 80 ст. безъ да продължаваме и да помолимъ г-на М-ра да се съгласи. Това да се приеме (Гласове: съгласни.) и да се свърши работата.

Докладчикъ: Само това ще кажа, че съ намаляване беглика на овцитѣ, както и на козитѣ, бюджета се намалява съ 800,000 франка, близо до 1,000,000 франка.

М-ръ Каравеловъ: Което каза г-нъ Каракашевъ, азъ взимамъ въ внимание и вѣрвамъ, че съхъ увеличили и че ще покриятъ 500,000 франка. Това не е много. За това ако туримъ 85 и 65 ст., тогава дѣйствително ще искаме онова, което е турнато въ бюджета горѣ доло.

Свящ. Анто: Питамъ г-на Министра и Събраниято, защо да бждатъ козитѣ по горня цѣна отъ овцитѣ? (Веселостъ.) Козитѣ се продаватъ 10 гроша по доло отъ колкото овцитѣ.

М-ръ Каравеловъ: За това е по голѣма цѣната, защото въ нѣкои страни е съвсѣмъ запретиено да се вѣдятъ козитѣ. Въ нѣкои мѣста въ Франция и Англия глѣдатъ на козитѣ като на вълци. Ползата отъ тѣхъ е микроскопическа противъ вредата.

Предсѣдатель: Има още 7 души записани. Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори? Който желае да си дигне ржката. (Меншество.) Давамъ на вотирание за сантимитѣ.

Докладчикъ: Споредъ комиссията 60 и 80 сантим., а споредъ г. Министра 65 и 85 сантима.

Предсѣдатель: Тогава давамъ на вотирание. Приема ли Нар. Събрание закона за беглика споредъ предложението на г-на М-ра на Финанситѣ 65 и 85 стот.? Който не приема да си дигне ржката. (Болшинство.) Остава 60 и 80 ст. (Гласове: съгласни.)

Доспѣвски: Азъ само ще попитамъ г-на Министра да каже, ще ли се взима бегликъ за овцитѣ, които идатъ отъ вѣнъ или не?

М-ръ Каравеловъ: Ще се взима.

Доспѣвски: Но въ нашиятъ окръгъ имаше миналата година 50,000 овци и се взимаше на пълно

бегликъ, това е загуба за народа и Княжеството. Ако се взима, по малкъ бегликъ може.

М-ръ Каравеловъ: Истина лани много мислихме, какъ да се постигнатъ съ тѣзи овци, но ако не дойдатъ, не е голѣмо злото. Ако не дойдатъ ще идатъ нашиятъ. Нашиятъ се увеличаватъ на 300,000 и колкото по малко кочующи ще идатъ отъ едно мѣсто на друго, толкова по голѣма полза ще бжде. Така щото азъ не съмъ съгласенъ да дохождатъ. Имаше едно запитване отъ г-на Ненка Храновъ, гражданитѣ иматъ ли право да купуватъ повече отъ 25 дюлума нива. Което е станало съ циркуляръ на Министра, това е унищожено. Такъвъ законъ нѣма. Старото Министерство е направило съ тѣзи мотиви да не купуватъ турскитѣ чифлици, за да може да се употребятъ за самитѣ селяни. Но ние изработихме законъ за чифлицитѣ, така щото това сега не съществува. (Гласове: съгласни!)

Предсѣд. На дневний редъ е закона за бюджета.

Доклад. Аневъ: Министерството на Правосъдието. Понеже вчера се побърка по Министерството на Вѣтр. Работи, ще кажа нѣщо за освѣтление.

М-ръ Каравеловъ: Послѣ когато се свърши бюджета, тогава трѣба да се прочете всѣко Министерство отдѣлно и тогава да се приложи това.

Докладчикъ: Всичкий бюджетъ по М-твото на Правосъдието споредъ комиссията 126,800 фр. споредъ проекта 133,800 франка.

М-ръ Каравеловъ: Преди да подкачимъ да разгледаме бюджета, ще кажа, че главний секретаръ се скратява, както въ всички Министерства; — отъ 3 началници — на 2 и гдѣто има сметно отдѣление това нѣма нужда; а вмѣсто това да бждатъ два старши подначалници и два младши, а подиръ това идатъ регистратори и други. (Гласове: съгласни.)

Докладчикъ: (Чете:)

§ 1

Министерството на Правосъдието.

Споредъ проекта.		Споредъ комиссията.	
1 Министръ . . .	12,000	1 . . .	12,000
1 Глав. секр. . .	8,000	1 . . .	7,000
3 Нач-ци по 6,000	18,000	2 по 6,000	12,000
3 Подн-ци по 3,600	10,800	2 по 3,600	7,200
1 Архиваръ . . .	2,400	2 по 3,000	6,000
1 Регистраторъ . .	2,400	1 . .	2,400
3 Старши писари			
по . . . 1,800	5,400	3 по 1,800	5,400
3 Младши по 1,200	3,600	3 по 1,200	3,600
2 Разсил. по 600	1,200	2 по 600	1,200
	<u>63,800</u>		<u>56,800</u>
Непредвидени . .	70,000	„ „ „	70,000

Всѣчко по § 1 133,800 Всичко по § 1 126,800

М-ръ Каравеловъ: За това Министерство жела-

телно би било да се отпуснатъ непредвидени, ако искаме да има закони. Ние искаме да има законъ углавенъ и граждански кодексъ и още всички производства, това не могатъ да пишатъ началниците на отдѣленията. Трѣба нѣкаква комиссия. Може би нѣкои членове отъ кассационния съдъ и нѣкой прокуроръ, трѣба да се назначатъ да изработятъ тѣзи кодекси. Тѣзи закони трѣба да се работятъ дълго време. Тамъ трѣба да се помисли по добръ. Трѣба да стане коофицициялна комиссия временно. Ще се дава допълнителна заплата на 3—4 члена отъ кассацията и на единъ или два прокурора. Така щото азъ бихъ мислилъ да се прибави нѣщо. Ако се не исхарчатъ, ще останатъ, защото и по това Министерство има доста голѣмъ остатъкъ. Отъ начало бѣше турено да направимъ за сждилищата нѣкое здание, но ми се чини, че отъ старитѣ остатки, които сж останали, да направимъ нови здания, защото нашитѣ сждилищни помѣщения сж въ странно положение. Ако да рѣшимъ да правимъ нови здания за пощитѣ и телеграфитѣ, тогава сждилищата трѣба да се направятъ, защото сждилищата трѣба да сж колкото може по прилични. За това бихъ молилъ Нар. Събрание да рѣши, че остатъка отъ Министерството на Правосждието да се употребѣи за устройството на сждилищни здания. (Гласове: съгласни.) Въ София трѣба да има двѣ голѣми здания, гдѣто да бждатъ нашитѣ сждилища.

Докладчикъ: Цѣлата сума съставя 56,800 и непредвидени расходи 70,000 всичката сума излиза на 126,800 лева.

Предсѣд.: Който не приема да се отпусне за съдържание на Министерството на Правосждието споредъ § 1 статия отъ 1—4, 126,800 лева да си дигне ржката. (Никой.) Приема се.

Докладчикъ: (Чете):

Върховний Кассац. Сждъ.

Споредъ проекта.

§ 2.

1 Предсѣдателъ	10,000
1 Подпредсѣдателъ	8,000
4 Члена по 7,000	28,000
2 Секретари „ 4,000	8,000
2 Подсекрет. „ 2,400	4,800
1 Прокуроръ	9,000
1 Помощ. прокурора	8,000
1 Секретаръ	3,000

78,800

Писци и разсилни	7,000
Канц. отопление	3,000

Всичко по § 2 88,800

По комиссията.

§ 2.

1 Предсѣдателъ	9,900
--------------------------	-------

1 Подпредсѣдателъ	7,800
4 Члена по 7,080	28,320
2 Секретари „ 3,960	7,920
2 Подсекрет. „ 2,400	4,800
1 Прокуроръ	9,000
1 Помощ. прокурора	7,080
1 Секретаръ	3,000

77,820

Писци, разсилни	7,000
---------------------------	-------

Канц., отопление	3,000
----------------------------	-------

Всичко по § 2 87,820

М-ръ Каравеловъ: Съгласенъ съмъ.

Предсѣдателъ: Който не приема да се отпусне за Върховний Кассационенъ Сждъ 87,820 лева да си дигне ржката. (Никой.) Приема се.

Докладчикъ: (Чете):

Апелативни Сждилища (2.)

§ 3.

Споредъ проекта.

1 Предсѣдателъ	7,000
1 Подпредсѣдателъ	6,000
4 Члена по 4,800	19,200
2 Секретари „ 3,000	6,000
2 Подсекретари „ 1,800	3,600
1 Прокуроръ	6,000
1 Помощникъ	4,800
1 Секретаръ	3,000

Всичко за едно апелативно сж-

дилище 55,600

За двѣ сждилища 111,200

Писци, разсилни по 6,000 12,000

Канц. и отопление „ 3,000 6,000

Всичко по § 3 129,200

Споредъ комиссията.

Само на предсѣдателя се намалява 280 фр. и тѣй:

55,320

Всичко по § 3 110,640

Писци и разсилни 12,000

Канц. и отопление 6,000

128,640

Прилага се 560

Всичко по § 3. 129,200

Забѣлѣжка: Понеже се вогира споредъ проекта, то се приложиха още за два предсѣдателя по 280 = 560 франка.

М-ръ Каравеловъ: Азъ мисля, че не трѣба да се увеличи. Така щото ако се увеличи на предсѣдателя, дължимостъта нѣма нужда.

Докладчикъ: Може да стане и противното.

Паничерски: Мисля, че по добръ би било да се даде на помощниците на прокуроритѣ, а за дължимостъта да се снесе отъ предсѣдателя. Помощни-

цитѣ на прокуроритѣ много работи ще иматъ и не могатъ да се намѣрятъ хора, понеже е малка заплата.

Наумовъ: Ако е работата за да бжде дѣлимостъ, както желае г-нѣ Министръ на Финанситѣ, тогава да бжде 6,720.

М-ръ Каравеловъ: Суммата може да остане така, но да се прибави на членоветѣ и помощницитѣ. Защото страшна разлика е 7,000 фр. и 4,800 фр. Ако се отвори отъ тамъ оная сумма, може да се даде на членоветѣ и помощницитѣ.

Докладчикъ: Може да се тури 6,720 за наеми на писци и разсилни.

М-ръ Каравеловъ: Прибавете съкратение къмъ канцелярскитѣ по 6720 и онази сумма прибавете къмъ канцелярскитѣ.

Докладчикъ: Канцелярскитѣ тогава ще станатъ 6,280.

М-ръ Каравеловъ: Общата сумма е пакъ съща.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори.

Докладчикъ: (Чете още веднажъ. Виждѣ по горѣ.)

Свящ. Радевъ: Азъ ще попитамъ г-на Докладчика за секретаритѣ на прокуроритѣ каква е заплата.

Докладчикъ: Съща.

М-ръ Каравеловъ: Тѣ иматъ повече работа и за това си остава същата заплата, както горѣ.

Предсѣдателъ: Който не приема да се отпусне за двѣ апелативни сѣдилища по § 3 ст. 1, 2 и 3 129,200 лева да си дигне ржката. (Никой.) Приема се.

Първост. Окр. Сѣдилища 5.

Докладчикъ: (Чете:)

Споредъ проекта.

§ 4.

1 Предсѣдателъ	5,000
1 Подпредсѣдателъ	4,000
4 Члена по 3,600	14,400
3 Сждеб. слѣдов. „ 4,000	12,000
3 Сждеб. пристави „ 3,000	9,000
2 Секретари „ 2,400	4,800
2 Подсекретари „ 1,800	3,600
1 Прокуроръ	5,000
1 Помощникъ	4,000
1 Секретаръ	1,800

63,600

За сѣдилища. $\times$ 5

318,000

Суточни на засѣдателитѣ по за 1 сѣдъ 6,570

За 5 сѣд. по 6,570 32,850

Писци и разсилни . по 7,000 35,000

Канцел. и отопление . „ 3,000 15,000

Всичко по § 4. 400,850

Споредъ комисията.

§ 4.

1 Предсѣдателъ	5,040
1 Подпредсѣдателъ	3,960
4 Члена по 3,720	14,880
3 Сждеб. слѣдов. „ 3,720	11,160
3 Сждеб. пристави „ 3,000	9,000
2 Секретари „ 2,400	4,800
2 Подсекретари „ 1,800	3,600
1 Прокуроръ	5,040
1 Помощникъ	3,960
1 Секретаръ	1,800

63,240

За сѣдил. $\times$ 5

316,200

Сжщо 6,570 . . . 32,850

Сжщо 7,000 . . . 35,000

Сжщо 3,000 . . . 15,000

Всичко по § 4. 399,050

М-ръ Каравеловъ: Тука съмъ съгласенъ.

Ненко Храновъ: Ние знаемъ г-да, че въ окр. сѣдилища най много дѣла постъпватъ и ако искаме да направимъ по лесно на народа и за по скоро да се върши работа, азъ бихъ предложилъ да има и архивари. Заради туй бихъ предложилъ на Нар. Събрание да има по единъ архиваръ.

Каракашевъ: Азъ тоже имамъ да забѣлжа, защото зная, че въ окр. сѣдилища има толкова листове и пр. отъ години. И има толкова хиляди парчета. Ако е възможно да се нареди нѣщо.

М-ръ Каравеловъ: Азъ като М-ръ на Правосѣдието бихъ мислилъ за тия работи, най добръ би било да се отпусне една извѣстна сумма и да се прибави къмъ непредвиденитѣ, които сж 70,000 фр., ако се намѣри нужда, и гдѣто се види нужда да може да се удовлетвори; тѣй щото ако на едно мѣсто трѣба архиваръ или сждебенъ изслѣдователъ, то да се прибави такова, гдѣто е нужно. А сега да рѣшаваме гдѣ трѣба архиваръ, това нѣма край.

Н. Десевъ: Г-да! Бюджета глѣдамъ, че никакъ не увеличава заплата на окр. сждеве и тѣхнитѣ канцелярии, но искамъ да обърна внимание на Нар. Събрание върху нотариалната частъ, понеже е въ твърдѣ мжчно положение. Има по 1,000 дѣла въ София, за които не може да се издаде актъ. За това обръщамъ вниманието на Нар. Събрание да увеличи числото на писаритѣ въ канцелярията на нотариалната частъ.

М-ръ Каравеловъ: Нѣма тука особна нужда върху това, всѣкога тѣзи сумми се увеличаватъ и може да се увеличи и персонала. — Г-нѣ Десевъ говори, какъ е въ София, но не знае какъ е по други мѣста. За това за всички тия нужди, — послѣ кога свършимъ бюджета, да отпуснемъ една сумма

въ распореджанието на Министерството на Правосъдието за непредвидени расходи и да се свърши работата.

Свящ. Радевъ: Добъръ ще бжде, както каза г-нъ Министръ, да отпуснемъ една известна сума за такъвизъ случаи. Напр. азъ съмъ на мнѣние гдѣто има окржгъ отъ 40.000 жители и само единъ мировий сждия, то е не удовлетворително и за това предлагамъ въ подобенъ случай да има единъ градеки, а другъ околийский мировий сждия. За такова нѣщо да се отпусне една сума, защото хората сж въ затруднение.

Предсѣдатель: Тука се говори за окр. сждилища, а въе говорихте за мирови сждилища.

М-ръ Каравеловъ: Да увеличимъ на 100,000 фр. суммата за непредвиденитъ расходи по Министерството на Юстицията и тогава ще видимъ, какво ще правимъ. А сега да вотираме, както е въ проекта.

Наумовъ: И азъ така мисля, както предложи г-нъ Министръ на Финанситъ.

Предсѣдатель: Желаетъ ли нѣкой да говори? (Не желаетъ.) Който не приема да се отпусне за 5 първостепенни сждилища по § 4 ст. отъ 1—4, 399,050 лева да си дигне ржката. (Никой.) Значи, приема се.

Докладчикъ: (Чете:) II-степ. Окр. Сждилища (5).

Споредъ проекта.

§ 5.

1 Предсѣдатель	4,800
3 Члена по 3600	10,800
2 Сждебни слѣдователи по 4000.	8,000
2 Пристави 2800	5,600
1 Секретаръ	2,400
1 Подсекретаръ	1,200
1 Прокуроръ	4,000
1 Помощникъ прокурора	3,600
1 Секретаръ	1,800

42.200

За сждил. $\times$ 5

211.000

Суточни на засѣдателитѣ	6,570	32,850
Писци и разсилни по	6,000	30,000
Канцелар. и отопление по	2,500	12,500

Всичко по § 5 286,350

Споредъ комисията.

§ 5.

1 Предсѣдатель	4,800
3 Члена по 3,600	10,800
2 Сждебни слѣдователи по 3,600	7,200
2 Пристави по 2,760	5,520
1 Секретаръ	2,400
1 Подсекретаръ	1,200

1 Прокуроръ	4,020
1 Помощникъ прокурора	3,600
1 Секретаръ	1,800

41,340

За сждил. $\times$ 5

206,700

Суточни на засѣдателитѣ	6570	32,850
Писци и разсилни по	6000	30,000
Канцелар. и отопление по	2500	12,500

Всичко по § 5 282,050

Баларевъ: Въ първостепеннитѣ окр. сждилища се отпуска за канцелярски и писци и тѣ състоятъ отъ два секретаря и 2 подсекретаря и се отпуска за наемни писци и разсилни 7,000 лева. А въ второстепеннитѣ 1 секретаръ, единъ подсекретаръ пакъ 6,000 фр. се отпуснаха за наемни писци и разсилни. Между първостепеннитѣ и второстепеннитѣ не трѣба да има толкова разлика и азъ мисля, че за второстепеннитѣ е необходимо да се тури по единъ помощникъ секретаря. Азъ мисля, че всички днешни сждове се оплакватъ до Министерството на Правосъдието, че не е възможно да се кара работата само съ тѣзи писари. За това да се прибави на второстепеннитѣ сждилища по единъ подсекретаръ. Само тогава ще се видва по бързо работата на населението.

М-ръ Каравеловъ: Азъ пакъ казвамъ, че ще иска 100,000 франка. Да увеличимъ бюджета така, ще бжде незаконно. Да се предостави на Министерството. Народ. Събрание е вече рѣшило и сега да преправяме статиитѣ, ще бжде съвършено нередовно.

Ненко Храновъ: За всички учреждения въ Княжеството се намѣриха горѣ доло хора достойни, но за прокурори при сждилищата не се намѣриха, нито би било лесно да се намѣрятъ. Между това въ представенъ на Нар. Събрание бюджетъ се съглѣдва, че на прокуроритѣ при първостепеннитѣ окр. сждилища се намалява платата отъ 4.600 франка на 4000 фр. А както глѣдамъ сега, пакъ е сжщо и комисията е прибавила само 20 франка, безъ да се каже защо и на какво основание. Заради туй, като вземемъ предъ видъ отъ една страна прокурорската служба, а отъ друга страна прокуроритѣ като пазители, трѣба да бждатъ по способни даже и отъ предсѣдателитѣ на окржж. сждилища; (веселостъ) а отъ третя страна понеже въ нашата държава тѣжко се намиратъ хора за прокурори, заради туй азъ предлагамъ да нѣма разлика между прокуроритѣ и предсѣдателитѣ на окржжнитѣ сждилища, но да бжде платата еднаква, както на предсѣдателитѣ, така и на прокуроритѣ.

М-ръ Каравеловъ: Азъ бихъ молилъ именно въ

Нар. Събрание да се введе добър обичай както въ Англия, та Събранието да се мъчи да съкращава разходитѣ, а не да увеличава. Ако всѣкий депутатъ увеличава бюджета безконечно, това би било много лошъ обичай. За всѣкий депутатъ нѣма да бѣде похвала предъ избирателитѣ му, ако каже: каквото искахъ да направя за васъ, постигнахъ го. Азъ предложихъ и така може да се увеличи бюджета безконечно. Предложилъ е Министерътъ бюджета, ако искате скратявайте, това е принципъ; но да не увеличавате, гдѣто не трѣба. Вѣроятно, съе мислило по напредъ. (Гласове: съгласни.)

Председателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори. (Не желае.) Който желае да си дигне ржката. (Менниство.) Който не приема да се отпусне по § 5 ст. отъ 1—4 282,050 лева да си дигне ржката. (Никой.) (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете:)

I-разредни мирови съдилища (6).

Споредъ проекта.

§ 6.

1 мировий съдия	4,500
1 секретаръ	1,500
	6,000

За сѣдил. $\times$ 6
3,6000

Писци и разсилни по 1500	9,000
Канцелер. и отопление 1500	9,000

Всичко по § 6 54,000

Споредъ комиссията.

§ 6.

1 мировий съдия	4,320
1 секретаръ	1,800
	6,120

За сѣдил. $\times$ 6
36,720

Писци и разсилни по 1500	9,000
Канцелар. и отопление 1500	9,000

Всичко по § 6 54,720

М-ръ Каравеловъ: Съгласенъ съмъ.

Председателъ: Който не приема да се отпусне по § 6 ст. 1—3 за 6 първостепенни мирови съдилища 54,720 лева да си дигне ржката. (Никой.) (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете:)

II-разредни мирови съдилища (22.)

Споредъ проекта.

§ 7.

1 мир. съдия	3,600
1 секретаръ	1,200
	4,800

За сѣдил. $\times$ 22
105,600

Писци и разсилни по 600.	13,200
----------------------------------	--------

Канц. отопл. 1400. . . 30,800

Всичко по § 7 149,600

Споредъ комиссията.

§ 7.

1 мировий съдия " " "	3,600
1 секретаръ " " "	1,440
	5,040

За сѣдил. $\times$ 22
110,880

Писци и разсилни по 600. . . 13,200

Канц. и отопл. по 1400. . . 30,800

Всичко по § 7 154,880

М-ръ Каравеловъ: Именно ще забѣлѣжа. Радвамъ се, че се увеличи, но трѣба да се избѣгне този обичай. Вмѣсто да съкращаваме, то увеличаваме.

Докладчикъ: Комиссията е увеличила малко платата на секретаритѣ, защото иматъ много работа. Освѣнъ това при сключение на бюджета нѣма никакъвъ плюсъ. Пакъ е по доло въ комиссията отъ проекта.

М-ръ Каравеловъ: Въ французската камара — въ Събранието нѣкой пакъ натрупатъ толкозъ бюджети, щото не знаятъ какво да правятъ, а въ Англия никога не увеличаватъ. За това ми се чини, че не трѣба да се приучаваме на това, защото малко излиза странно. Министерството ще сѣди кждѣ трѣба и кждѣ не трѣба. Азъ напр. отъ вотиранитѣ статии бихъ можалъ да кажа, че на едни се даде 7000 фр., гдѣто работата е 5 пкти по проста, напримѣръ директора на телеграфитѣ 7000 франка, а началника на статистическото отдѣление 6,000 франка. Директори за Телеграфитѣ ще намѣримъ 100 души въ България, но за статистическото отдѣление ни единъ. За това приемере суммата, за да можемъ да устроимъ работата.

Наумовъ: Това, което говори г-нъ Министеръ, може да си има мѣстото, но въ бюджета не предлагъи. Въ бюджета Министерството бѣше турило еднакво, но въ мировитѣ съдилища комиссията увеличила, защото трѣба да има единъ помощникъ и единъ писаръ, който има да пише. За 1200 фр. никой не отива, защото жандаритѣ получаватъ толкозъ. За това трѣба да има способни чловѣци.

М-ръ Каравеловъ: Комиссията е имала много благо желание, но това е много лошъ обичай. (Не е лошъ.) Лани рѣшихме да дадемъ на единъ журналистъ Жанъ Петра 25,000 франка за да ни псува.

Докладчикъ: Единъ секретаръ има много работа, трѣба да знаемъ това.

М-ръ Каравеловъ: Азъ съмъ съгласенъ да се приеме суммата и по голѣма.

Председателъ: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още? Има 6 души записани. Г-нъ Министеръ се съгласи съ комиссията, слѣдователно ще дамъ

на вотиране споредъ комиссията. Който не приема да се отпусне за 22 мирови сѣдилища по § 7, 154,880 лева да си дигне ржката. (Меншество.) (Приема се.)

Докладчикъ : (Чете :) по § 8. 37 III-то разредни мирови сѣдилища. Споредъ комиссията и проекта сѣщо. Всичката сума 222.000 лева. (Приема се.)

Еремия Гешовъ : Азъ мисля, г-да, тука на мировитѣ сѣдилища, ако е възможно, да се прибави по единъ почетенъ членъ. (Гласове : свърши се.)

М-ръ Каравеловъ : Сега е уже малко късно за този въпросъ. Истина можемъ да приемемъ учреденията свършенно така. Ако може да се мисли, въ идущата сессия. Може да бѣде по добръ, но работата е, че е късно. Трѣба цѣло учреждение да промѣнишъ и да стане друго учреждение.

Свящ. Бобошевский : Въ миналата сессия, когато вотирахме закона за мировитѣ сѣдии, приехме, че въ случай на болѣстъ ближния да му глѣда работата. Комиссията къмъ секретаритѣ твърдѣ добръ се е отнесла. Но въ такъвъ случай, ако може, секретаря да глѣда работата. (Гласове : не може.)

М-ръ Каравеловъ : Това не може да стане. Като може секретаря да сѣди, може ли да бѣде у насъ мирови институтъ, това не може да допуснемъ. Трѣба цѣлъ институтъ да се промѣни.

Докладчикъ :

Разнородни расходи.

§ 9.

Приспособление, моблерование и наемъ	100,000
Командировки	50,000
Изслѣдование уголовни дѣла	75,000
Допълн. плата на иностранны юристи	100,000

Всичко по § 9 325,000

Споредъ комиссията сѣщо.

М-ръ Каравеловъ : Тука можемъ да прибавимъ 100.000 фр., за които говорихъ, въ распоряжение на министерството и тогава да се вотира.

Наумовъ : Тогава, както говореше по напредъ г-нъ Баларевъ, когато има нужда за нѣкой сѣдъ да се прибави.

Предсѣдатель : Приема ли Нар. Събрание да се прибавятъ за разнородни расходи още 100,000 лева? (Приема се.)

Докладчикъ : Тогава ставатъ 425,000 лева.

Свящ. Радевъ : Желая да се вземе въ внимание това, което по напредъ говорихъ, т. е. гдѣто има градски мирови сѣдия, да има и другъ околийский мирови сѣдия. Напр. въ провадийский окръгъ; на 40,000 жители трѣба тамъ да има, защото 500 дѣла има натрупани и челоуѣка не може да глѣда работата си. Поне временно да се даде.

М-ръ Каравеловъ : За това казахъ да се вземе

тѣзи сума, за да се увеличатъ секретаритѣ при мировитѣ сѣдии и мировитѣ сѣдии. Което е нужда, ще се увеличи. Ако се нуждае много населението, ще се увеличатъ.

Предсѣдатель : Който не приема да се отпуснатъ разнородни расходи по § 9 статия 1 — 5, 425,000 лева, да си дигне ржката. (Никой.) (Приема се.) Сега иде военното министерство, но военный министръ ме моли да отложимъ най послѣ, защото нѣма време да дойде. За това сега ще се глѣда по просвящението. Давамъ на 5 минути распусъ.

(Послѣ распусъ.)

Предсѣдатель : Засѣданието се отваря на ново.

Стамболовъ : Както е извѣстно на Нар. Събрание, миналото засѣдание, когато искахме да имаме едно правителство съ развързани ржци, което да може да нареди работитѣ, колкото е възможно по добръ, ние се съгласихме да дадемъ на това правителство такива пълномощия, съ които въ разни клонове на управлението да може да направи нѣкои преустройства за улучшението му. Тѣзи пълномощия се дадохъ на едно правителство, на което камарата има пълно довѣрие. Такова има министерството на Вжтр. работи, на Просвящението и други министерства. Въпросътъ е сега този, че у насъ правителствата често може да се мѣнятъ. Съставителътъ на това правителство може да падне. Камарата когато дава пълномощия, може да даде само на извѣстно министерство, (гласове : да!) на което върва, (тѣй.) че нѣма да злоупотреби довѣрието му. Ржководимъ отъ това, мисля, че ние сме длѣжни, когато даваме пълномощия, да знаемъ на кого ги даваме. А да не би единъ кабинетъ да злоупотреби това пълномощие, азъ като представителъ диктуванъ отъ съвѣстѣта си, за да запазя интереса на тѣзи, които сж ни избрали и като взехъ мнѣнието на нахождащитѣ се тука представители, мисля, че тая е наша длѣжностъ да ограничаваме пълномощията. (Съгласни.) Ние ги оставяме въ силата само за тоя кабинетъ, който е съставенъ отъ г-на Каравелова. (Съгласни.) И до когато този Каравеловъ кабинетъ трае, до тогавъ тѣзи пълномощия ще иматъ сила. (Съгласни.) Но ако би нѣкое второ правителство замѣсти сегашний кабинетъ, да нѣма право да се въсползува отъ тѣхъ. И този кабинетъ, ако се въсползува отъ тѣхъ, макаръ да направи и най голѣма добрина на страната, нѣма да глѣдаме да ли е добро или зло, ще го сѣдимъ като кабинетъ, който е злоупотрѣбилъ довѣрието на народа. Ще го сѣдимъ споредъ закона за министритѣ, който е направилъ вреда на народа. Така щото всѣкий, който за напредъ дойде, да знае това. (Съгласни.) Мисля, че е доста добръ сформировано предложението, но пакъ ако искатъ нѣкои г-да, нека говорятъ. (Гласове : да се вотира.)

Наумовъ: Г-нъ Стамболовъ каза за нѣкои пълномощия на министерството на Вжтр. Работи и Просвящението. Ние направихме нѣкои и за министерството на Финанситѣ (Гласове: за всички) — за желѣзницитѣ, това трѣба да се знае.

Петръ Станчовъ: Отъ изказанитѣ думи на г-на Стамболова азъ разбрахъ всички пълномощия както по просвящението, правосъдието, финанситѣ и т. н. Въ този смисълъ като се предложи предложението, мисля, че е въ интереса на страната да го приемѣ. Да се вотира. (Гласове: съгласни.)

М-ръ Славейковъ: Дѣйствително камарата е пълномощна, както да дава пълномощия, така и да ги ограничава. Това мисля, че се отнася до пълномощията, а не до другитѣ нѣща, които сж наредени въ бюджета. Тѣй щото да не се разумѣва бюджета. (Гласове: не!)

Стамболовъ: Предложението е това: „Народ. Събрание въ днешното си засѣдание рѣши, щото дадениѣ извънредни пълномощия отъ него въ тая сесия на правителството да иматъ сила само до като трае кабинета Каравелова (Гласове: съгласни.) и да не може никой другъ кабинетъ да се ползува отъ тѣхъ. Ако нѣкой кабинетъ, който случайно замѣсти сегашното правителство и да се възползува отъ тѣхъ, то да се сжди като нанесящъ вреда на отечеството споредъ закона за сждение министритѣ“. (Гласове: съгласни.)

Предсѣдатель: Приема ли Народ. Събрание предложението на г-на Стамболова? Който не приема да си дигне ръката. (Никой.) (Приема се.)

П. Станчовъ: Слѣдъ това ако може да се отложи засѣданието часа на 6, защото въ бюджета остава доста работа и да се съберемъ по рано, за да можемъ да свършимъ работата.

Предсѣдатель: Съгласно ли е Нар. Събрание да се отложи засѣданието на 6 часа? (Съгласно.) Тогава сега се затвара и часа по 6 ще се съберемъ. (Засѣданието се прекъсва на 4 часа.)

(Продължение на засѣданието. Часа по 6 вечеръ.)

Предсѣдатель: Засѣданието се отваря на ново. Ще се чете Указъ отъ Негово Височество. (Депутатитѣ ставатъ на крака.)

М-ръ Каравеловъ: Така като г-нъ М-ръ на Вжтр. Работи си даде тѣзи заранъ оставката и Князя ме вика да замѣня съ други, азъ съмъ означилъ тѣзи лица, които ще се четатъ сега.

Стамболовъ: (Чете:)

УКАЗЪ.

НИЙ АЛЕКСАНДРЪ I-ИЙ

По Божия милость и волята народна

Князь на България.

По предложение на нашиятъ Министръ Предсѣ-

датель на Министерский Съвѣтъ.

Постановихме и Постановяваме:

Ст. I. Да назначимъ М-рътъ на Народното Просвящение г. П. Р. Славейкова, за М-ръ на Вжтрѣшитѣ Работи.

Ст. II. Да назначимъ за М-ръ на Народното Просвящение, на мѣсто на г. П. Р. Славейкова, г. М. Сарафовъ.

Издаденъ въ Нашѣтъ Дворецъ въ София на 17 Декемврий 1880 г.

На първообразното съ собствената ръка на Негово Височество написано:

Александръ.

Приподписалъ предсѣдатель на Министерский Съвѣтъ.

Каравеловъ.

Предсѣдатель: На дневний редъ е бюджета на Военното Министерство.

Докл. Аневъ: Азъ мисля, че суммитѣ на Военното Министерство трѣба да се докладватъ § по §.

Предсѣдатель: Така е и прието.

Докладчикъ: (Чете:) Съдържание личный съставъ на Военното Министерство споредъ проекта

187,320

Споредъ комиссията 184,440

Разликата дохожда отъ това, че споредъ комиссията платата на главний врачъ се намалява отъ 9,600 на 6,720, тѣй като комиссията иска да уравни.

Артилерийското управление. 49,570

Инджинерското управление. 43,704

Управление на военнитѣ отдѣли 97,680

Тука влизатъ два доктори на отдѣла, на които платата бѣше по 6,000, комиссията ги свали на 5040.

Канцелярски сумми 21,900

Всичко споредъ комиссията. 397,294.

Нам. На Военний М-ръ: Г-нъ Военний М-ръ остава този въпросъ на справедливостта и рѣшението на Нар. Събрание да рѣши, да ли да бждѣтъ лишени тѣ отъ правата на депутати и избиратели. Азъ самъ се отказвамъ отъ защитата на тѣхъ.

Стамболовъ: Ако наистина военний врачъ не състави часть отъ войската и ако не се ползува отъ сжщитѣ привелегии както войската, то не може да се даждѣтъ и тѣзи ограничения. Не можемъ ние да му вземемъ правдинитѣ. Той може да бжде избираемъ, въ сжщо време и избирателъ, защото отъ една страна войската го оставя безъ права, които иматъ офицеритѣ, а отъ друга страна отниматъ му се гражданскитѣ и политическитѣ права, тогава става като единъ видъ пария. А хората учили толкова години, да нѣматъ ли у насъ правдини. За това трѣба да бждѣтъ войници, да се въздигатъ на чинъ, или ако

сж волнонаемни хора, да бждат избиратели и избиратели. За тѣх Нар. Събрание може да рѣши, защото постѣднето, ми се чини, е по хубаво.

М-ръ Каравеловъ: Истина военний врачъ получава нѣщо повече отъ другитѣ, но другитѣ създаватъ практика, която почти половина на жалванieto, а военнитѣ врачове това не може да направятъ, дружинитѣ постоянно се дигатъ и така изгубватъ практиката. Само се харчи при преселванието. За това да не съкращаваме при такива дребни работи и да си остане както е въ проекта. За това бихъ молилъ да рѣши Събранието по справедливо.

Докладчикъ: Не сж по 4,800 лева, но тѣ сж по 5,600 лева. Комиссията мислеше да уравни, защото единъ врачъ въ спитала има повече работа, отъ колкото единъ врачъ въ отдѣла. Военния врачъ ако стои на едно мѣсто, и той може да практикува, ако се намира въ единъ градъ. Най сѣтнѣ това зависи отъ Нар. Събрание.

Нам. на Военний М-ръ: Врачътъ не може да бжде на едно мѣсто. Освѣнъ това военнитѣ врачове иматъ по една двѣ дружини да разгледватъ, така че постоянно се намѣрватъ въ болницитѣ.

Докладчикъ: Колкото за това, че се жалватъ военнитѣ доктори, че имъ се отказва да бждатъ депутати, то комиссията мисли, че тѣ могатъ да служатъ въ войната и да иматъ въ сѣще време право да бждатъ избираеми и избиратели.

М-ръ Каравеловъ: Тука е въпроса за жалованието, а за правата Военното Министерство нѣма нищо противъ това и ние нѣмаме нищо противъ. Тѣ могатъ да бждатъ избиратели, но тука е работата за платитѣ.

Предсѣдатель: Желаетъ ли нѣкой да говори.

Соколовъ: Азъ тука именно искамъ да попитамъ за товарища на военния М-ръ, каква е тѣзи статия, понеже това нѣма.

М-ръ Каравеловъ: Азъ бихъ молилъ да свършимъ единъ въпросъ по напредъ, който сме подкачили. Трѣба да се вотира за военнитѣ врачове.

Д-ръ Беронъ: Колкото за военнитѣ врачове това ще кажа, че или не си изпълняватъ длѣжността съвѣстно, или има нѣкои други причини. Азъ не разбирамъ, защо не имъ се дава, А колкото за правата закона казва, че тѣзи, които сж на дѣствителна военна служба, тѣ сж изключаватъ. Ако има нѣкое недовѣрие къмъ тѣхната служба, тогава да се искаже.

Нам. на Военний М-ръ: Азъ ще кажа, че не защищавамъ военнитѣ врачове. Азъ прочетохъ изказанието на Военния Министръ, който ми е поръчалъ да обърна справедливостта на камарата относително военнитѣ врачове; да се обърне внимание на тѣхнитѣ правдини.

Свящ. Радевъ: Напълно съмъ съгласенъ съ мнѣнието на г-на предговорившии, за да бжде платата на военнитѣ врачове по голѣма, отъ колкото на гражданскитѣ, защото не стоятъ на едно мѣсто. Тѣ много пѣти сж принудени да оставятъ града, въ който е дружината, както стана и миналата година въ Источна Румелия. Тѣ бѣха на вѣтръ, дѣждъ и всичко. За това трѣба да имъ се даде повече отъ колкото на гражданскитѣ врачове.

Наумовъ: При всичко че азъ съмъ билъ членъ на комиссията, но мисля, че нѣма голѣмо спестяване. За това да се вотира.

Докладчикъ: Тука се касае за главния докторъ на отдѣлението, а сѣтнѣ за окръжнитѣ военни врачове. Най сѣтнѣ комиссията не е противъ, ако Нар. Събрание приеме туй както е въ бюджета. Но трѣба да разберемъ, какво ще каже военний окр. врачъ и цивилний окр. врачъ.

В. Радославовъ: Азъ само ще попитамъ за тѣзи врачове, за които става дума, да ли съ военна униформа ще бждатъ или съ граждански дрѣхы и ще ли да иматъ знакъ на дрѣхитѣ.

Нам. на Военний М-ръ: Въ мирно време не трѣба да има никаква униформа, но когато е военно време, тогава непременно трѣба да има форма, защото служащитѣ трѣба да се подчиняватъ на него и освѣнъ дисциплината, подъ която трѣба да бждатъ подчинени всичкитѣ военни лица и които се нуждаятъ отъ служащитѣ за докторъ, то да се обръщатъ къмъ него за помощъ било въ поле, или къдѣто и да е.

Предсѣдатель: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още? (Не желаетъ.) комиссията съгласна ли е? (Съгласна.) Тогава давамъ на вотиране споредъ бюджета, който не приема да се отпусне за Военното Министерство по § 1 ст. 1—5, 402,094 лева да си дигне ржката. (Никой.) (Приема се едногласно.)

Докладчикъ: (Чете:) Съдържание личний съставъ на кадровитѣ офицери. Всичко споредъ бюджета и комиссията 2,442,048 лева.

Предсѣдатель: Желаетъ ли нѣкой да говори? (Не желаетъ.) Който не приема да се отстъпи за войската по § 2, статия отъ 1—3, 2,442,048 лева да си дигне ржката. (Никой.) (Приема се.)

Докладчикъ: Параграфъ 3. Обмундирование 1,195,920 лева. (Приема се.) § 4. Продоволственни оклади 2,715,049 лева. (Приема се.) § 5. Фуражъ за конѣтѣ 549,921 лева 25 стот. (Приема се.) Има да забѣлѣжа, че споредъ закона за бюджета дробъ не може да има, слѣдователно 25 сант. трѣба да се махне. (Веселостъ.)

§ 6. Отопление и освѣтление 128,580

§ 7. За варение храна и артелни расходи. 330,394 лева 35 стот. (Приема се.)

§ 8. Отпущание на войсковитѣ части по ст. 1, 2 и 3 всичко 65,800 (Приема се.)

§ 9. Медицинската часть въ войскитѣ ст. 1 и 2. 181,172 лв. 50 стот. Приема се. § 10. Разни расходи по военното вѣдомство 1,661,600 (Приема се.)

§ 11. Квартирни па-
ри. 300000 — 300000 —

§ 12. Мѣстнитѣ ар-
тилерийски у-
чреждения . . . (Приема се.)

1 Съдържание лич-
нитѣ съставъ и
други расходи 88065.65 + 18000 = 106065.65

§ 13. Съдържание
на Софийското
военно училище 239539 — 239539 —
(Приема се.)

§ 14. Флотилия.

Съдържание лич-
нитѣ съставъ
и други расходи. 331816.20; 100000 = 431816.20

Намѣст. на Воен. М-ръ: Тука г-нъ докладчикъ пропусналъ е временнитѣ расходи. Трѣба да е 431,816 20 сан.

Докладчикъ: Това е турнато послѣ. (Приема се.)

§ 15. Народното опълчение . . . 500,000 л.
(Приема се.)

Всичкий военний бюджетъ 11,249,999 лѣва. 95 ст.

Стамболовъ: Военний бюджетъ се вотира и като никой отъ г-да представителитѣ не направи запитване за много важни въпроси, то ще го направи азъ. Питамъ Военното Министерство, взело ли е мѣрки да се изпълни 164 чл. на Конституцията, защото при всичко че съмъ гражданинъ на нашата малка държава, но не зная, да ли сж се кълнали офицеритѣ българи и русен, че ще бждатъ вѣрни на Князя и Конституцията, както изисква 164 параграфъ.

Намѣст. на Воен. М-ръ: Азъ мож да кажа, че офицеритѣ дадоха клѣтва, когато дойде НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО въ Търново, а колкото за рускитѣ офицери, тѣ не трѣба да даватъ клѣтва, защото тѣ сж се кълнали при встъпването на тѣхната служба въ Россия.

Стамболовъ: Това обяснение ми се видѣ не до тамъ пълно. При тѣзи проста причина азъ съмъ ималъ злочестината, да видя нѣкои български офицери, че тѣ се отнасятъ съ нѣкое неуважение къмъ Конституцията. А колко иматъ право да правятъ това, когато отпущаме толковъ франкове за тѣхъ, това не можатъ ли да разсждятъ. Нѣка се взематъ мѣрки да бждатъ длѣжни да даватъ клѣтва за вѣрностъ на Князя и Конституцията и ако не е станало това още, то трѣба да стане.

М-ръ Каравеловъ: Има единъ отъ протоколитѣ на Учредителното Нар. Събрание, въ който се говори за длѣжноститѣ, че които постѣпятъ въ Българска служба, ще даватъ клѣтва за вѣрностъ на службата. И моето предложение въ онова Събрание е прието. Това е постановено, но не помня кой протоколъ бѣше.

Нам. на Воен. М-ръ: Азъ не съмъ добръ разбралъ г-на Стамболова. Що се касае до Конституцията, то азъ не мож да отговоря нищо, защото не се считамъ компетентенъ относително до клѣвата. Азъ съмъ тукъ като комиссаръ и не мож да отговоря нищо на това. Азъ казахъ мнѣнието си като частно лице.

Стамболовъ: Наистина, което се говори вънъ отъ камарата, като се казва вѣтрѣ, то нѣма никакво значение. Азъ имахъ честта да говоря по този въпросъ съ г-на Воен. М-ръ когато бѣхъ въ комиссията, тогава той бѣше съгласенъ, че ще се взематъ мѣрки за офицеритѣ, които сж сѣтнѣ провъзведени, когато е билъ тука Князь Дондуковъ Корсаковъ да изпълнятъ този членъ и вѣрвамъ, че ще го направи. И да не мислятъ нашитѣ български офицери, че Конституцията за тѣхъ нищо не значи.

М-ръ Каравеловъ: Преди да свършимъ това, искамъ да направя едно малко предложение. Може би и Нар. Събрание да се съгласи, да се измѣни отъ вотираний избирателенъ законъ 27 членъ. Да се направи съвършено съобразно съ Конституцията. Тука сж думитѣ така: (Чете:) „Чл. 27. Избираеми за народни представители сж всички български граждани, които сж извършили 30 години, ползуватъ се съ граждански и политически права и знаятъ да четатъ и пишатъ свободно български“. Въ Конституцията се казва въ послѣднитѣ думи: „книжовенъ и грамотенъ“ (това се вотира.) Да остане и въ избирателний законъ буквално както стои въ Конституцията.

Стамболовъ: Това, което вотирахме ние и което стои въ Конституцията, е малка разлика. Конституцията казва „грамотенъ и книжовенъ“ а ние казваме, да сж грамотни на български. Това е малко разлика. Не зная било ли би хубаво да се обясни или не. Щомъ е официаленъ языкъ българския, то се разбира, че трѣба да е на български, тогава да се не пише. Споредъ 86 чл. на Конституцията, кои ще разберете грамотни и на кой языкъ? на български, китайски, турски? Тогава ще каже българский языкъ.

М-ръ Каравеловъ: За това съмъ и азъ. Работата е, че въ всѣкий съставъ на Събранието се тълкува Конституцията. Ако го измѣнимъ ние, тогава нашето Събрание ще иска да наложи нѣщо на други. За това да си остане както е въ Конститу-

цията, а всѣко Сѣбрание нека я тѣлкува, както ще.

Предсѣдатель: Приема ли Народ. Сѣбрание да остане този членъ тѣй, както си е въ Конституцията? (Приема се.) Който не приема да си дигне ржката. (Никой.)

М-ръ Каравеловъ: Има едно заявление отъ страна на нашия Господаръ. Всички знаете, че още въ Търновското Сѣбрание азъ бѣхъ първъ, който предложихъ, че трѣба да стане нѣкакъвъ паметникъ за нашето освобождение. Руситѣ жертвоваха кръвта си и най послѣ направиха паметникъ, а ние още нищо. За това първъ предложихъ, че трѣба да се направи една черква въ Търново въ честъ на Александръ Невски и се избра тогазъ единъ комитетъ, на когото предсѣдатель бѣше Негово Преосвященство г. Климентъ. Не съмъ питалъ нито говорилъ, какъ стана съ това. Въ Нар. Сѣбрание не се изискваше нищо, изискваше се само нравствено да се помогне, когато представителитѣ си отидатъ въ къщи. Именно мисли се да се направи въ София въ честъ на Александръ Невски храмъ. За това нѣщо Негово Височество ще направи единъ комитетъ, на когото самъ ще бѣде предсѣдатель и ще бѣде съставенъ отъ предсѣдателя на министерскитѣ съветъ, министра на исповѣданията, предсѣдателя на камарата и още единъ владика. Послѣ може да се съставятъ комитети по цѣла България, да се събиратъ пари за такъвъ паметникъ. Мисля, че Нар. Сѣбрание ще се отнесе съ съчувствие къмъ това. (Гласове: много добръ.)

Стамболовъ: Наистина никой не може да се не съгласи, когато е единъ въпросъ за една добра работа, че се иска да се направи единъ паметникъ въ София чрезъ свѣтеца на нашиятъ избавителъ. Но тука е единъ въпросъ, когато Великото Нар. Сѣбрание е направило едно рѣшеніе, за да стане сжщиятъ храмъ въ Търново, въ старата българска столица и въ сжщо време сж се взели нѣкакви мѣрки и даже Конституцията $\frac{1}{2}$ франкъ се продаваше за сжщата цѣль, то да ли не ще бѣде хубаво, ние които сме въ силата на Учредителното Народно Сѣбрание, както и самиятъ Князь въ силата на тѣзи Конституция се избра, да ли не би било хубаво сжщото това здание да стане въ Търново. Тамъ е било старата българска столица, тамъ е рѣшило Великото Нар. Сѣбрание. (Гласове: не е рѣшило.) За да стане единъ паметникъ, не съмъ противенъ, но това нѣщо трѣба да стане, както е рѣшено.

М-ръ Каравеловъ: Нищо не се изисква отъ бюджета. Истина, че трѣба да стане и онзи храмъ и този, защото Великото Нар. Сѣбрание е завѣщало да стане тамъ, а сега Негово Височество нашиятъ Господаръ желае да стане тукъ. (Гласове: съгласни.) Желая нравствена поддръжка отъ Нар. Сѣ-

брание и желателно би било да стане и тамъ и тукъ. Не трѣба да се откажемъ отъ това предложение и за напредъ, макаръ че нашитѣ владици забравиха. Трѣба да се помисли и за това и за онова. Но не се искатъ никакви пари отъ Народното Сѣбрание, а да се събере и да свърши нѣщо.

Свящ. Радевъ: До колкото помня, азъ бѣхъ въ Търново при избираніето на Негово Височество и тогава стана дума за такъвъ единъ паметникъ и се рѣши безъ друго да стане или въ Търново или на Св. Никола на Шипченския балканъ, но какво е станало послѣ, не зная. Говори се тогава, че ще се състави комитетъ и какво стана най послѣ не зная.

М-ръ Каравеловъ: Азъ предложихъ това предложение именно за Търново на Хисаря при „Чанъ тепе“. Друго предложение имаше отъ г-на Славеикова именно да стане малтъкъ храмъ на Св. Никола и това се рѣши. Второ избрахме дѣйствително комисиия тамъ, предсѣдатель на която бѣше Н. Преосвященство Климентъ. Отъ Конституцията азъ бѣхъ напечаталъ нѣкои 20,000 екземпляра отъ казѣнни пари и бѣха предадени тамъ, за да се продаватъ тѣзи конституции. Но не зная, какъ е станало съ тѣзи пари.

Дюкмеджиевъ: Г-да! Тука слушамъ, че г-нъ министръ предлага такава една работа и не се предлага, че именно тука, или тамъ да се назначи. Но казва само, че г-да депутатитѣ, като си отидатъ да бждатъ тѣй съчувствителни къмъ тѣзи работа и всѣкий да проповѣдва и разказва на своитѣ братия да бждатъ по щедри. А колкото за паметникъ трѣба и тукъ и тамъ. Азъ мисля, че трѣба на всѣкъдѣ. Руситѣ направиха напредъ паметници съ кръвта си, които никога не ще се забравятъ, а камо ли ние да не направимъ съ сребро. Заради това да събираме пари и да проповѣдваме на нашитѣ братия и всички да обрнемъ върху това голѣмо внимание.

Предсѣдатель: Азъ мисля, че г-да депутатитѣ разбраха желанието на Негово Височество изразено тука чрезъ г-на М-ра на Финанситѣ и че не трѣба да се говори нищо по много, освѣнъ да се послѣдва. (Гласове: съгласни.)

Д-ръ Беронъ: Видите, г-нъ Министръ казва, че тамъ сж се продавали Конституции. За това предлагамъ тѣй, защото не знае негова милостъ, кои сж събирали тѣзи пари, то да се избере една комисиия, която да изнамѣри, какво е станало съ тѣзи пари.

М-ръ Каравеловъ: Азъ съмъ до нѣкъдѣ заинтересованъ по този въпросъ и когато ще бждж членъ на тая комисиия, която ще се избере за този храмъ, ще изуча въпроса и ще се науча, какъ е станало съ тѣзи пари.

Докладъ: (Чете.)

Министерството на Просвещението.

§ 1 Спор. проекта

1 Министър	12,000
1 Глав. секретарь	10,000
2 Начал. по 6,000	12,000
3 Подначалн. по 3,600.	10,800
1 Регистраторъ	2,400
1 Архиваръ	2,400
2 Главни инспектори по 6,000	12,000
Командировки	10,000
Писци и други	7,500

Всичко по § 1. 79,100

§ 1. Спор. комиссията.

1 Министър	12,000
1 Глав. секретарь	10,000
1 Началникъ	6,000
2 Подначалн. по 3,600	7,200
1 Регистраторъ	2,400
1 Архиваръ	2,400
2 Съвѣтници по 6,000.	12,000
Командировки	10,000
Писци и други	7,500

Всичко по § 1. 69,500

На това остава съгласенъ и г-нъ Министър на Просвещението.

Председателъ: Желает ли нѣкой да говори? Който не приема да се отпусне за съдържание на Министерството на Народното Просвещение споредъ 1 §, 69,500 лева да си дигне ржката. (Никой.) (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете:)

Клас. гимназия въ София.

§ 2, Споредъ проекта.

1 Директоръ-учитель	6,000
2 I-во клас. учители по 5,000	10,000
3 II-о клас. учители . 4,000	12,000
1 Писаръ	1,500
Прислуга	1,500
Ремонтъ и пр.	3,460

Всичко по § 2. 34,460

§ 2. Спор. комиссията.

1 Директоръ-учитель	5,460
2 I-во клас. учители по 4,560	9,120
3 II-ро клас. учители по 3,600	10,800
1 Писаръ	1,200
Прислуга	1,500
Ремонтъ и пр.	3,460

Всичко по § 2. 31,540

На което остана съгласенъ и г-нъ М-ръ на Просвещението.

М-ръ Славейковъ: Принуденъ съмъ колко годѣ, при всичко, че азъ не бѣхъ изучилъ този бюджетъ толко добръ като новъ; но ще попитамъ, защо тука се казва 2 първокласни учители. Азъ мисля, че въ проекта бѣха три.

Докладчикъ: Ние турихме директора особено, и двамата учители особено.

М-ръ Славейковъ: Тогава съмъ съгласенъ.

Председателъ: Който не приема да се отпусне за Соф. клас. гимназия 31,540 фр. да си дигне ржката. (Никой.) (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете:)

Петропав. духовно училище въ Търново.

§ 3. Споредъ проекта.

1 Директоръ	6,000
2 I-клас. учители съ по 5,000	10,000
3 II-клас. учители съ по 4,000	12,000
1 Писаръ	1,200
Уч. пособия	1,200
Ремонтъ и пр.	1,860
Прислуга	1,500

Всичко по § 3. 33,760

§ 3. Споредъ комиссията.

1 Директоръ	5,460
2 I-клас. учители съ по 4,560	9,120
3 II-клас. учители съ по 3,600	10,800
1 Писаръ	1,200
Уч. пособия	1,200
Ремонтъ и пр.	1,860
Прислуга	1,500

Всичко по § 3. 31,140

(Приема се.)

Реална гимназия въ Габрово.

§ 4. Споредъ проекта.

1 Директоръ	6,000
3 I-клас. уч. по 5,000.	15,000
4-II " " по 4,000.	16,000
1 Писаръ	1,200
Уч. пособия	1,500
Ремонтъ и пр.	2,160
Прислуга	2,000

Всичко по § 4. 43,860

§ 4. Спор. комиссията.

1 Директоръ	5,604
3 I-клас. уч. по 4,560	13,680
4 II-клас. уч. по 3,600	14,400
1 Писаръ	1,200
Уч. пособия	1,500
Ремонтъ и пр.	2,160
Прислуга	2,000

Всичко по § 4. 40,400

Председателъ: Който не приема да се отпусне за реалната гимназия въ Габрово 40.400 лева, да си дигне ръката. (Никой). (Приема се).

Докладчикъ: (Чете:) Кюстендилската реална гимназия. Споредъ комиссията всичко по § 5: 26,680 лева. Съгласно съ г-на М-ра на Просвѣщението.

Мр-ъ Славейновъ: Колко сж второкласни учители?

Докладчикъ: Единъ директоръ и два други учители. Това сме одобрили съ началника на отдѣленieto и той остана съгласенъ.

Председателъ: Който не приема да се отпусне за реалната гимназия въ Кюстендилъ 26,680 лева, да си дигне ръката (Никой.) (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете:) Ломска реална гимназия.

§ 6. Споредъ проекта.

1 Директоръ	6,000
2 I-классни учители по . 5000 =	10,000
3 II-классни учители по . 4000 =	12,000
1 писаръ	1,200
Уч. пособия	1,500
Ремонтъ и пр.	1,960
Прислуга	1,500

Всичко по § 6. 34.160

§ 6. Спор. комиссията.

1 Директоръ	5,460
2 I-классни учители по 4560 =	9,120
3 II-классни учители по 3600 =	10,800
1 Писаръ	1,200
Уч. пособия	1,500
Ремонтъ и пр.	1,960
Прислуга	1,500

Всичко по § 6. 31,540

Съ това е съгласенъ и г-нъ Министръ. (Приема се.)

Варненска реална гимназия.

§ 7. Спор. проекта.

1 Директоръ	6,000
3 II-классни учители по 4000 =	12,000
1 писаръ	1,200
Уч. пособия	1,500
Ремонтъ и пр.	1,860
Прислуга	1,200

Всичко по § 7. 23,760

§ 7. Споредъ комиссията.

1 Директоръ	5,460
3 II-классни учители по 3600 =	10,800
1 писаръ	1,200

Уч. пособия	1,500
Ремонтъ	1,860
Прислуга	1,200

Всичко по § 7. 22,020

(Приема се.)

§ 8. Учит. семинария въ Дубница. Споредъ проекта 27,160, споредъ предложението до 1-й Юлий 13.580. (Приема се споредъ предложението.)

§ 9. III. клас. училище въ Царибродъ споредъ проекта 26,140 споредъ комиссията 20.500. (Приема се споредъ комиссията.)

§ 10 III клас. училище въ Силистра. Също както Царибродското по проекта 26,140, а по комиссията 20,500. (Приема се споредъ комиссията.) Понеже за земледѣлческото училище не е извѣстно, щели се открие или не, за туй комиссията не положи нищо.

Мр-ъ Славейновъ: Това училище не е имало никакъвъ отпуснатъ кредитъ и така е сѣдело. Направили сж сега около 15,000 франка дългъ, който сега иска де се плати, а нѣма отъ гдѣ. Азъ мисля, че за напредъ може да се помисли; но като по напредъ се предлага по крайнѣй мѣръ да се отворятъ 1 или 2 класса, отъ които като изучатъ, пакъ да си останатъ при работническия класъ. За това ако иска Нар. Събрание да ассигнува една сума, съ която да се исплатятъ тѣзи борчове, които има сега и както смѣта министерството за два класса ако се ассигнува една сума, мисля, че ще бѣде едно дѣло твърдѣ справедливо. За това училище, отъ което чакаме една помощъ за нашето земледѣлческо население. За лани нищо не сме отпуснали, нито сега. Но като въ тозъ годишниятъ бюджетъ не е отпуснато нищо, то азъ съмъ длъженъ да напомня, какъ можемъ да направимъ съ този дългъ, който има този образцовий чифликъ. Той се поддържаше за това за да се отвори, послѣ на него едно земледѣлческо училище. Но като нѣма кредитъ въ бюджета, то да се ассигнува една сума за да може да се отвори за напредъ. Ако Нар. Събрание рѣши да се затвори за напредъ, то да се даде чифлика подъ наемъ. Какъ мислите? Отъ нѣкоя страна трѣба да се ассигнува нѣкаква сума, отъ 15,000 фр., за да покрие този дългъ. Сега получихъ телеграмма, че нѣкои сж давали за сждъ пари, други сж отдали управителя на сждъ. Или ако рѣши Нар. Събрание да се вземе отъ суммата, която е оставена за помощъ на селскитѣ училища, може отъ нея да се плати. (Гласове: не може.) Тогазъ отъ гдѣ ще платимъ тѣзи 15,000 франка?

Докладчикъ: (Чете:) Сжщия параграфъ 26,140 лева.

Председателъ: Тогава давамъ на вотирание параграфътъ споредъ проекта.

Дюкмеджиевъ: Не зная, г-нъ М-ръ е предложил бюджета, ако иска Нар. Събрание да отпусне сума от 15,000 фр. Но азъ не вѣрвамъ никакъ да приеме Нар. Събрание да се затвори, да приеме загубата на цѣлото Княжество, отъ което очаква голѣма добрина. За това мисля, сега да се отпусне една сума, както намѣри Нар. Събрание за сгодно, да се отвори земледѣлческо училище. Това е много потребно.

Еремия Гешовъ: Колкото зарадъ народнитѣ училища има отпуснатъ кредитъ 350,000 франка; гдѣто що каже г-нъ Министръ, ако е възможно, отъ тѣхъ да се остави. Азъ мисля заради това земледѣлческо училище по више би било възможно да се отпусне другъ кредитъ отъ 15,000 франка. Ако не достигне тоя кредитъ за народнитѣ училища, може да отвори другъ кредитъ Нар. Събрание, отъ който да се харчи.

М-ръ Каравеловъ: Азъ мисля, че трѣба да се остави така, както е; защото за този чифликъ доста пари исхарчихме. Така щото трѣба да се отвори кредитъ и послѣ ще видимъ, какво ще правимъ. Нѣма нужда да се закрива кредита.

Предсѣдателъ: Давамъ на вотирание параграфа.

Д-ръ Беронъ: Тѣзи година може да се види, каква полза има отъ такова училище, трѣба да има хора специални, каквото е нужно — можемъ да ассигнуваме но не знаемъ защо. Нар. Събрание не знае, какво е станало тамъ. Трѣба да знае, какво се е направило, да може да се направи. Каква програма има?

М-ръ Каравеловъ: Тѣзи пари, които е харчило земледѣлческото училище бѣха отпуснати съ Княжески указъ още при старото министерство. Другъ кредитъ нѣма отпуснатъ. Сега искаме: или ще го ликвидираме, или ще го устроимъ, трѣба да се отпусне извѣстна сума. Лани никаква сума не е била отпусната.

Д-ръ Беронъ: За организацията на училището искамъ да зная.

Предсѣдателъ: Тука е въпросъ за бюджета. Който не приема да се отпусне за земледѣлческото училище въ Руссе по § 11 26,440 лева да си дигне ржката. (Никой.) (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете:) Дѣвическа гимназия въ Търново.

§ 12. Спор. проекта.

1 Директоръ	5,000
5 II-клас. учители по	4,000=20,000
1 писаръ	1,200
уч. пособия	1,500
Ремонтъ и пр.	1,960
Прислуга	1,500

Всичко по § 12. 31,160

§ 12. Спор. комисията.

1 Директоръ	4,560
4 II-кл. учители по	3600=14400
1 писаръ	1200
Уч. пособия	1500
Ремонтъ и пр.	1960
Прислуга	1200

Всичко по § 12. 24,820

Съ това е съгласенъ и г-нъ М-ръ. Забѣлжка има, че учителитѣ, ако сж 1-о классни учители, ще получаватъ 4000, ако сж второкласни ще получаватъ 3000 лева, а учителките ако сж II-о классни учителки, ще получаватъ 3600 лева.

Предсѣдателъ: Който не приема да се отпуснатъ за дѣвическата гимназия въ Търново 24,820 лева заедно съ бѣлжката да си дигне ржката. (Никой.) (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете:) Женска учителска семинария въ София.

§ 13. Спор. проекта.

1 Директоръ	5,000
4 II-классни учители по	4000=16000
1 писаръ	1200
Уч. пособия	1500
Ремонтъ и пр.	1440
Прислуга	1000

Всичко по § 13. 26,140

§ 13. Спор. Комисията

1 Директоръ	4560
4 II-классни учители по	3600=14400
1 писаръ	1200
Уч. пособия	1500
Ремонтъ	1400
"	1000

Всичко по § 13. 24,100

Калчо Пасковъ: Има забѣлжка.

Докладчикъ: Сжща бѣлжка има, както по напредъ прочетохъ. Тя се отнася къмъ всичко.

Стамболовъ: Азъ не мож да разберъ причинитѣ, че на едни се умяляватъ заплатитѣ, а на други се уголѣмяватъ. Ако единъ учителъ е свършилъ гимназия и една учителка свършила гимназия, не зная защо да се плаща ней по малко. Въ Търновската гимназия има такива, които нито 4 класса не сж свършили и получаватъ 20,000 гроша. Но тука това трѣба да се вземе въ внимание. Справедливо ли е да взима единъ повече, който е сжщо съ другийтъ.

Докладчикъ: Г-нъ Министръ на Просвѣщенieto е взелъ мѣрки за това. Онѣзъ, които сж свършили редовни училища, на тѣхъ платата да нѣма никаква разлика.

Стамболовъ: Тогазъ като е тѣй, не трѣба да

се говори за мъже и жени. Който е свършилъ, получава същата заплата, както женитъ тъй и мъжетъ.

Д-ръ Беронъ : Когато се взиматъ учители и учителки, трѣба да се глѣда на документитъ имъ. Ако е свършилъ повече, трѣба повече жалование да получава. У насъ не става това. (Гласове: така е право.)

Михаиловский : Едно предложение имамъ да направя особено за женскитъ гимназии, и моля г-да депутатитъ да не имъ се види странно. Азъ мисля, че въ старшитъ классове на женскитъ гимназии да преподаватъ мъжи учители, (веселостъ) които да дадатъ солидно въспитание. Тамъ се учатъ дѣвци отъ 15—16 години. Заради туй трѣба да преподава професоръ въ института, който да е университетъ и гимназистъ и който да даде солидно въспитание. За това въ горнитъ классове трѣба да се преподава отъ мъже. (Съгласни.)

Стамболовъ : То се разбира, че трѣба да стане тъй до тогазъ, до когато се образуватъ повече женитъ, но ако сж свършили университетъ, защо да не учатъ. Мъжетъ се занимаватъ съ политика, тя е по хубава работа. Азъ не мож да разбера г-на Михайловский, който искаше да бждатъ избиратели въ общинитъ, а сега иска да имъ отнеме едно право. (Веселостъ.)

М-ръ Сарафовъ : Г-нъ д-ръ Беронъ каза, че у насъ още не се взимало въ внимание, да ли има документи нѣкой учителъ, когато се назначи за учителъ. Това може би се е случвало, но не зная, да ли ще се случи за напредъ. Като у насъ въ България има малко учители, а онѣзи, които се боятъ, че нѣмали доста работа по училищата, или ако нѣмали тамъ може би се . . . или тѣхна награда. Тука Министерътъ на Просвѣщението е принуденъ да взима такива учители, безъ да глѣда, да ли може да отговарятъ на тѣхната длъжностъ. Въ бюджета не трѣба да се взима въ внимание. Министерътъ ще назначава учители по своя съвѣсть и свое знание. Що каза г-нъ Михайловский да преподаватъ въ женскитъ гимназии мъже, азъ съмъ противъ това. Това може да стане въ частни пансиони, гдѣто нѣма особни учителки и приематъ уроци отъ единъ учителъ отъ реалнитъ, или гимназиялнитъ училища, комуто плащатъ на часъ. Но много по добръ е да оставимъ въспитанието на женскитъ полъ на женитъ и тогава ще имаме по добри майки отъ колкото учители мъже. У насъ има голѣма нужда отъ учителки и майки. Моля Нар. Събрание да вземе въ внимание, когато опредѣлява заплатитъ на учителкитъ. У насъ има твърдъ малко учителки, които сж свършили, както трѣба курсъ, но съ това да изберемъ по добровъспитани учители и да ги възнаградимъ справедливо, които спрямо отъ същата категория мъже и учители тъй и спрямо —

по слабитъ тѣхни събрания. Ако би напр. една учителка, която е въ учителска семинария, да се пусти по доло отъ единъ учителъ, който е свършилъ гимназия или реалка, то е не справедливо. За това Нар. Събрание, когато опредѣлява заплатитъ на учителкитъ, да разсждава. Сега да остане както си е било въ проекта, защото инакъ ще се породятъ таквизъ случаи да бждемъ принудени да вземемъ таквизъ учители, които нѣма да отговарятъ на назначението си, и женското въспитание у насъ ще се протака тъй, както до сега. Заради туй сега какво е въспитанието на момичетата и мъжски полъ, тѣзи се каратъ горъ доло и иматъ очи отворени, защото българина, когато отиде вънъ, на драго сърдце е приетъ, ако нѣма голѣма подготовка, а има здравъ разумъ, а какъ е съ нашитъ момичета, затворени сж постоянно въ къщи и старъ обичай е момичетата да бждатъ подъ ключъ и ако нѣма добри учителки язкъ ще бжде и за тѣзи пари, които даваме. (Гласове: съгласни.)

Д-ръ Беронъ : Азъ не мож да разбера това, какъ може М-вото да назначава заплатитъ, както ще. Трѣба да глѣда на документитъ, които иматъ учителкитъ. (Гласове: на предмѣта. Исчерпано е!)

М-ръ Сарафовъ : Г-нъ д-ръ Беронъ може би самъ да е билъ учителъ, че когато нѣма учители, тогава се взиматъ помощници учители и такива могатъ да бждатъ въ една гимназия, който е свършилъ само гимназия и му се дава право да преподава въ 7-й и 8-й классъ. Следователно таковото положение е изключително и цѣлий български народъ се намѣрва въ таковъ изключително положение. (Исчерпано е!)

Предсѣдателъ : Приема ли Нар. Събрание да се остави споредъ проекта? (Приема се.) Който не приема да си дигне ржката. (Никой). Който не приема да се отпусне за женската учителска семинария въ София 24,100 лева, да си дигне ржката (Никой.) (Приема се.)

Докладчикъ : (Чете:) По параграфъ 14, споредъ комиссията 56,000 (Приема се.) § 15, по комиссията 28,500. Последната статия се угаси при земледѣлческото училище въ Руссе.

М-ръ Славейковъ : Преди се прие за земледѣлческото училище и така трѣба да се остави сжщо.

Предсѣдателъ : Приема ли Нар. Събрание да се отпусне по § 15, 28,500 лева? (Приема се.) Който не приема да си дигне ржката (Никой.)

Докладчикъ : По параграфъ 16-й, за стипендисти.

М-ръ Сарафовъ : Земледѣлческото училище въ Руссе остава, за това трѣба да се приложи 15,000 франка. Тогава става 183,000 франка.

В. Радославовъ : Тукъ като се говори за стипендитъ, има да направя една бѣлжка за това.

Отъ миналата година и отъ тѣзи има стипендианти, които сѣ проводени въ Европа и както миналата година, тѣй и сега тѣ не получаватъ стипендиитѣ си на време, а нѣкои подиръ 2 мѣсеца, други подиръ 3 и т. н. — Вслѣдствие на което тѣ страдатъ, тѣй щото били сѣ принудени нѣкой пѣть писмено, а нѣкой пѣть телеграфически да се отнасятъ до М-вото на Просвящението. Това като забѣлѣжихъ, моля М-вото на Просвящението, да бѣде по точно съ испроважданieto на тия помощи.

М-ръ Славейковъ : Дѣйствително, ако и малко време да министерувахъ въ М-вото на Просвящението, получихъ нѣколко такива писма (Веселостъ). Но това не може да се поправи, защото имаме само единъ пѣть, по който се испращатъ пари за Европа. Именно пращаме ги на пощенското отдѣление въ Русчукъ и отъ тамъ отиватъ нѣкой пѣть подиръ единъ мѣсяцъ. За това за да може да се исправи това, трѣба да се испращатъ отъ тука преди единъ мѣсяцъ; — защото тамъ ги бавятъ — и така да могатъ да отиватъ по съ време. Ако има друго нѣкое улеснение за по скоро испращане на пари, М-вото на драго сърдце ще приеме това. Бавянieto на паритѣ става отъ пощитѣ, а не е нито отъ М-вото на Просвящението, нито отъ недоброжелание да не имъ се испращатъ съ време.

Предсѣдатель : Желаетъ ли Народното Събрание да се говори? (Не желаетъ).

Свящ. Радевъ : (Иска да говори).

Предсѣдатель : Свърши се. Който не приема да се отпуснатъ 183,000 л. за стипендии, да си дигне ржката. (Никой не дигна).

Д-ръ Антоновъ : Желателно е да се знае, стипендиитѣ отъ кое Министерство се назначаватъ: само отъ М-вото на Просвящението ли, или и отъ другитѣ Министерства, защото чувамъ, че и отъ другитѣ Министерства сѣ се назначавали стипендии за въ странство.

Стамболовъ : Както се види г-нъ д-ръ Антоновъ говори за нѣкои извънредни назначения, гдѣто нѣкои министри частно испращатъ по нѣколко лица за специалисти. Тѣ се поддържатъ отъ извънреднитѣ расходи на онсва М-во, което ги проважда за една, двѣ или три години, тѣй щото подиръ нѣколко години нѣма да плащаме по 20,000 фр. на чужденци специалисти хора.

М-ръ Сарафовъ : Тукъ се говори най много за нашитѣ сръдни училища и послѣ за университетитѣ и техниката въ странство, а за специални училища нѣма нищо тука.

М-ръ Цанковъ : Разясненията сѣ тия: всѣко М-во имаше намѣрение да испрати нѣколко чиновници, за да се устѣвършенствуватъ въ специални науки както по М-вото на Външнитѣ Работи, така

и по Финанситѣ и Вътрѣшнитѣ, за да могатъ да се научатъ, защото трѣбать за напредъ хора. За такива лица се даватъ пари отъ извънреднитѣ сумми.

Д-ръ Антонъвъ : Но защото въ бюджета нѣма назначена такава сума, за това бѣхъ въ недоумѣние, отъ кои сумми се поддържатъ. Могатъ да се намиратъ въ затрудително положение стипендиститѣ въ странство, защото стипендиата имъ може да бѣде назначена само за една година, а за другата да имъ се прекъсне, за това бѣхъ въ недоумѣние и попитихъ за това нѣщо. (Гласове: исчерпано е).

Свящ. Радевъ : Думата ми е пакъ за стипендиститѣ. Азъ ще направя една скромна бѣлѣжка, щото когато се испращатъ ученици въ странство, да се глѣда да се пращатъ повече сироманиитѣ. (Гласове: да)! Тѣй сѣщо да се внимава и тогава, когато се приематъ стипендианти за въ тукашнитѣ сръдни учебни заведения, защото има фактъ, г-да, за който не смѣя да говоря, но обръщамъ вниманието на М-вото на Просвящението, да глѣда, щото да бѣде справедливо по тая частъ.

Стамболовъ : Не трѣба да се глѣда само да сѣ сиромаси, но трѣба да бѣдѣтъ и способни. Ако има пакъ нѣкои представители да знаятъ нередовности по тая частъ, то могатъ да съобщатъ на г-на М-ра и да му кажатъ, че еди-кой си богатъ челоуѣкъ, чрезъ еди-кой си М-ръ е испратилъ своето дѣте да се поддържа на правителственни разноси.

М-ръ Сарафовъ : Даванieto на стипендиитѣ става обикновенно съ конкурсъ. Най напредъ се явява, че има толкова и толкова стипендии и всичкитѣ желающи стипендианти сѣ длѣжни да препратятъ документитѣ си съ свидѣтелство за сиромашеството имъ отъ общината. Така вѣрвамъ, че ще става и въ нашето Княжество.

М-ръ Славейковъ : Трѣба да признаемъ, че нѣкои неисправности сѣ станали, но тѣ не се връщатъ. Азъ имамъ пълно довѣрие, че г-нъ М-ръ на Просвящението ще направи една программа и единъ правилникъ за: какъ да се получаватъ и на кои трѣба да се даватъ стипендиитѣ. Това не е имало до сега; а за напредъ нѣма да слѣдва онова, което се е слѣдвало до сега.

Свящ. Радевъ : Азъ когато говорихъ, говорихъ именно за приложителнитѣ сиромашки дѣца.

Предсѣд. : Който не приема да се отпуснатъ за стипендии въ странство споредъ § 17.45,000 лева, да си дигне ржката. (Никой не дигна.) Приема се.

Докладчикъ : (Чете:)

„Инспекция на училищата“. — Този въпросъ не е рѣшенъ въ комиссията, за това Нар. Събрание само трѣба да рѣши този въпросъ.

Д-ръ Беронъ : Колко инспектори ще бѣдѣтъ, това трѣба да се знае. Освѣнъ това трѣба да се

знае, какво отношение иматъ тѣ къмъ правителството и какво къмъ общественитѣ училища. Г-нъ М-ръ Каравеловъ каза, че инспекторитѣ ще иматъ надзоръ само надъ правителственитѣ училища, а не и надъ общественитѣ. (Гласове: това сж други.) Какви отношения иматъ инспекторитѣ къмъ правителственитѣ училища и какви къмъ общественитѣ? Защото инспекторитѣ сж правителствени чиновници и иматъ голѣми права, ако общинитѣ не имъ плащатъ. За това трѣба да се опредѣли тѣхното отношение къмъ общинитѣ; защото ставатъ много неразбории. Тамъ се казва: общинитѣ сж длъжни да даватъ всичкитѣ нужни сръдства, които се изискватъ за поддържанieto на училищата, а управлението взематъ инспекторитѣ. А има и училищни настоятелства, които въ такава отношение оставатъ нула. За това отношенията на инспекторитѣ трѣба да се опредѣлятъ точно.

М-ръ Славейковъ: Тия нѣща влизатъ въ подробностъ: какъ да се наредятъ отношенията, които иматъ инспекторитѣ къмъ едно училище или друго; но ние разумѣхме тука, че правителството ще има особенни чиновници за общественитѣ училища, които ще се оставятъ да се располагатъ съ общественитѣ училища, а за правителственитѣ училища — други особенни. Това е законъ, който ще влѣзе въ подробностъ и тамъ ще се опредѣлятъ отношенията на инспекторитѣ, които ще иматъ къмъ едни или други училища. Но главната работа е, че не трѣба и общинскитѣ училища да излизатъ изъ подъ надзора на правителството.

Гинчевъ: Инспекцията е раздѣлена на два вида: главни инспектори при централното управление и окръжни инспектори. Длъжността на тия инспектори, които сж при централното управление, състои само въ туй, да надзираватъ правителственитѣ училища, но тѣ иматъ още и друга работа. Тѣмъ се поръчва да преглѣдватъ учебници, да се печататъ, да се ввождатъ и пр. (Гласове: това се свърши.)

Но сега ще кажа двѣ три думи за окръжнитѣ инспектори. Тѣхното число до сега е било твърдѣ малко, за това не зная, каква полза сж могли да принесатъ. По добръ ще бѣде, ако на всѣка административна околия се опредѣли по единъ инспекторъ. Тогава ще имъ бѣде възможно да обикалятъ селата и да могатъ всѣкога и на третокласнитѣ училища да надзираватъ. (Гласове: да!) За това бихъ предлѣжилъ, числото на инспекторитѣ да се увеличи.

М-ръ Славейковъ: Ние бѣхме всинца, които онѣзъ година мисляхме за добро и намалихме инспекторитѣ, но доказа се отъ опитъ, че е нужно увеличението имъ, защото не можемъ да кажемъ, че не сж направили нищо. До колкото сж могли, направили сж. Но едно размишление върху това: какъ се е мислило да се направи въ това отношение, не

е излишно. Азъ вѣрвамъ, че сегашний М-ръ на просвѣщението нѣма да откаже тая нужда, че трѣба да стане едно преобразование на училищата, така щото да може всѣкий единъ окръгъ да има по единъ инспекторъ. Ние видѣхме, че е имало единъ инспекторъ на 250 села, който, както забѣлѣжихъ, само покрай тѣхъ да минава нѣма да ги изходи. Азъ съмъ на мнѣние, че ние за 5 или 3 год. имаме нужда отъ инспекция на училищата и безъ това, гдѣто сж се захванали училищата, ще останатъ недовършени и не ще могатъ да отиватъ напредъ, защото у насъ народа само съ убѣждение, подканване и по нѣкога отъ правителствена страна подканване може да върши тия работи и само така могатъ да се въздигнатъ училищата. Вие, г-да, ассигнувате една сума отъ 350,000 фр. Азъ не зная, какъ ще се раздадатъ тия пари, ако нѣма инспектори, да ги испращаме да испитватъ: нужно ли е тамъ или не; какво ще стане. За това съмъ на това мнѣние, че тѣзи половинъ година, трѣба да се увеличатъ инспекторитѣ; а за напредъ въ бѣдѣщата сесия ще се представи особенъ правилникъ, какъ трѣба да става това.

П. Сатчовъ: Азъ до колкото зная, г-да, вчера, когато се предложиха нѣкои предложения отъ М-ра на Просвѣщението, стана дума и за инспекцията по окръжитѣ. Тогава се предостави право на г-на М-ра, щото по сѣкий способъ както става инспекцията, да става пакъ тѣй. (Гласове: не.) Г-нъ докладчикъ спомена, че комиссията не е направила нищо за това и предоставя на насъ да рѣшимъ; но като рѣшихме да има 21 инспектори, то колкото ги има, да си ги има (Гласове: Не.)

Наумовъ: Ако могатъ нашитѣ училища да станатъ такива, каквито бѣха въ онова време, когато имаше окръжни училищни съвѣти и ако вървяха така, както преди войната, когато нашитѣ училища цѣвтѣха, тогава не трѣба да има инспектори, но до колкото зная отъ двѣ години насамъ инспекторитѣ сж принесли голѣма полза на народа. Увели сж доста добръ редъ въ училищата. За това мисля, че преди да се преустрои надгледването на народнитѣ училища, не трѣба да ги побъркваме, а трѣба за една година да приемемъ, щото за всѣкий окръгъ да има по единъ инспекторъ. Може би нѣкои инспектори не сж вършили работата си както трѣба, но за напредъ мисля, че М-вото на Просвѣщението ще вземе мѣрки, щото инспекторитѣ да обикалятъ своитѣ окръзи. (Гласове: съгласни.)

М-ръ Славейковъ: Ако останатъ така, както до сега, то наистина мнозина ще си дадѣтъ оставката, защото сами тѣ си признаватъ, че не могатъ да преглѣдатъ 200 или 300 села въ учебно отношение. За това моето мнѣние не е, да унищожимъ инспекторитѣ, които имаме есга, но да имъ прибавимъ по-

мощници до истечението на тая година; а за бъдещата сесия да се премисли какъ да стане това. Защото за всеки окръгъ ще помислимъ, да правятъ инспекцията по главнитѣ учители, т. е. ще възложимъ въ всеки окръгъ да правятъ надзора учителитѣ, като имъ се отпуснатъ нѣкои прогонни, или какво да е друго. За това трѣба да стане едно преобразование. А за сега ако ги оставимъ пакъ тъй, то наистина ще имаме полза, но тя ще бѣде по малка, защото е невъзможно да изпълняватъ длъжността си, като ще могатъ да отидатъ само на 5 или 6 села, а 20—30 ще останатъ не посѣтени.

Еремия Гешовъ: Отвори се въпросъ за инспекторитѣ. Азъ мисля, че ако би да оставимъ инспекторитѣ 10 души, тѣ могатъ да стоятъ 5 години и не ще знаятъ каква полза ще принесжтъ, защото много рѣдко ще се намиратъ такива села, които да обичатъ да си редятъ училищата сами, безъ да има кой да ги кара. Нашитѣ села още не сж оцѣнили какво чини науката. Нашитѣ селяни вмѣсто да даватъ дѣцата си да се научатъ, тѣ ги закарватъ съ 5 овци, а не ги закарватъ въ училището. Но до колкото зная, тѣ иматъ страхъ отъ инспекторитѣ. Инспекторитѣ нѣматъ друга работа, освѣнъ да съвѣтватъ. Колкото гдѣто каза г-нъ д-ръ Беронъ, да оставимъ тая грижа на общинитѣ, има да му отговоря, че ние още нѣмаме общини и тѣ не могатъ да вършатъ училищнитѣ работи. Да не казваме, да нѣма инспектори, защото може би има нѣкои, които злѣ сж постѣпали, но не трѣба да забравяме и добринитѣ, които добритѣ сж направили. За това азъ предлагамъ да останатъ 20 инспектора. и ще познаемъ подиръ една или двѣ години какво се изисква.

Стамболовъ: Тукъ стана едно предложение отъ г-на Гинчева да бѣдѣтъ 21 инспектори т. е. на всеки окръгъ да се тури по единъ инспекторъ. Азъ не съмъ съгласенъ съ туй съображение, защото всичкитѣ окръзи нѣматъ еднакво народонаселение. Напр. Търновскій окръгъ има повече села, а Орханскій по малко. Стѣдователно не може да се тури единъ инспекторъ въ Търново и единъ въ Орхане, на които еднакво да се плаща, а не ще иматъ еднаква работа. Зарадъ туй да стане такова предложение, както нѣкои г-да казаха, да бѣдѣтъ инспекторитѣ 20 души, а г-нъ М-ръ на Просвѣщеніето да вземе да ги распредѣли така щото, да ладе на всеки инспекторъ по равно число училища и села за да ги надзираватъ. (Гласове: съгласни.)

М-ръ Сарафовъ: Г-нъ Стамболовъ свършенно праведно каза, защото Кюстендилскій окръгъ има . . . села, Ломскій има 90 села, Свищовскій 32 села. Това не би могло да се раздѣли. Най добръ би било, да се остави едно опредѣлено

число инспектори на диспозиция на М-вото, което ще глѣда да ги распредѣли. Може би то да раздѣли Търновскій окръгъ на два учебни окръга, или Софійскій тоже, защото Софійскій има 272 села. (Гласове: съгласно, прието.)

Предсѣдатель: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още? (Не желае.) Има предложение да бѣдѣтъ инспекторитѣ 20 души.

Гинчевъ: Азъ не настоявамъ да бѣдѣтъ 20 или 21 души, само казахъ да се угодѣмъ. Може единъ окръгъ да се раздѣли на двѣ части; могатъ два малки окръга да се съединятъ въ единъ и т. н.

Предсѣдатель: 20 учебни окръзи сж и плата на инспекторитѣ е 96,257 лева. Който не приема да бѣдѣтъ 20 души инспекторитѣ и да се отпуснатъ за тѣхъ 96,257 л. да си дигне ржката. (Меншество.) (Прието съ 48 гласа противъ 46.)

Докладчикъ: (Чете:)

§ 19. Поддържаніе временни педагогически курсове за учителитѣ отъ народн. училища

10,000 10,000

Всичко по § 19. 10,000 10,000

(Приема се.)

§ 20. Едновременни помощи за общинскитѣ училища

147,040 147,040

Всичко по § 20. 147,040 147,040

§ 21. Пенсии за престарели и бѣдни учители или за тѣхнитѣ домочадия

30,000 30,000

Всичко по § 21. 30,000 30,000

(Приема се.)

§ 22. Писмовни предпріятия

30,000 30,000

Всичко по § 22. 30,000 30,000

(Приема се.)

§ 23. Направа на училищни здания:

Направа на зданието пансионътъ при учителската семинария въ Царибродъ

10,000 10,000

Направа на зданието за классическата гимназ. въ София.

120,000 120,000

Направа на зданието за земеделѣческото училище при

Русе	50,000	50,000
Наемъ и приспособ- ление за училищ- ни здания	20,000	20,000
Всичко по § 23.	200,000	200,000

(Приема се.)

§ 24. поддържане дър- жавната печатни- ца и държавенъ вѣстникъ	50,000	50,000
Всичко по § 24.	50,000	50,000

М-ръ Каравеловъ: Това е расходъ на държав-
ната печатница, но тя си има и приходъ. То ще
бже показано въ бюджета. На всички министерства
харчимъ повече отъ 100,000 фр. за печатание на
картии. Значи бждщата година ще можемъ да по-
знаемъ: какъвъ е расходътъ на печатницата и ка-
къвъ е приходътъ. Печатницата ще има доста го-
лѣмъ приходъ, и не трѣба да се плашимъ.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание, да
се отпуснатъ за държавната печатница 50.000 фр.
(Приема се.)

Докладчикъ: (Чете.)

§ 25. Народната Библиотека и Музей въ София.		
Съдържание личниятъ	Споредъ проекта	
съставъ	11,600	11,600
Купуване нови кни- ги и древности .	15,000	15,000
Ремонтъ, отопление и канцелярски . . .	3,640	3,640
Прислуга	1,200	1,200
Всичко по § 25.	31,440	31,440

Споредъ комиссията 26,840 лева.

М-ръ Каравеловъ: Комиссията е скратила рас-
ходитъ на библиотеката. А по мое мнѣние, ако въ
това заведение да скратяваме нѣщо, то е да скра-
тимъ суммата за директора, а да се отпусне сумма
за книги. Нашата библиотека и подиръ 100 години.
ще струва пакъ тѣзи пари. Ние нѣмаме висше за-
ведение и ония които сж се учили, трѣба да посѣ-
щаватъ библиотеката. Има и други съображения, кои-
то ни каратъ да разширимъ фондътъ на библио-
теката. За казбонни заведения, каквото е библиоте-
ката, трѣба всѣкога да отпущаме. Съгласенъ съмъ да
се унищожи директора и да бждатъ само единъ
старший и единъ младший библиотекар, които сти-
гатъ, но все-таки суммата да си остане.

Икономъ п. Тодоръ: За да се отпусне една
по голѣма сумма за поддържане на библиотеката се
явява още едно съображение. Напр. при народна-
та библиотека се предполага да се отвори едно от-
дѣление за музей — който още твърдѣ малко нѣ-
ща има — за да се постигне цѣлѣта, да имаме

сбирки отъ всичкитъ наши мѣста. За такива сбирки
когато се явятъ, трѣба да се плаща нѣщо за тѣхъ
и трѣба да има, отъ гдѣ да ги плащаме. Защото ко-
гато се отпусне за библиотеката по голѣма сумма, то
когато се появи такова нѣщо, което нѣкой е намѣ-
рилъ нѣйдѣ, трѣба да се плати на оновова, който
го е намѣрилъ и донелъ. Именно това изисква да
се отпуснатъ пари.

Послѣ друго. Не ще ли бжде добръ, щото
тука при Нар. Събрание да има единъ библиотека-
ринъ, едно мѣсто, което е за библиотека, тѣй щото
да се турятъ въ тая библиотека разни такива кни-
ги, които да подпомогнатъ на представителитъ, ко-
гато се събиратъ при съставянieto на закони. Как-
то отъ книги, така и отъ разни вѣстници депутати-
тѣ иматъ нужда да четатъ и да се освѣтляватъ за
разни въпроси. Така щото може да се вземе това
предъ видъ и да се направи такова нѣщо. Осѣ-
ща се нужда и призовавамъ Нар. Събрание да
обърне внимание и да размисли върху това.

М-ръ Каравеловъ: Има нѣкой отъ мнѣнията,
съ които съмъ съгласенъ съ г-нъ предговорившия.
Именно че трѣба да се отпусти сумма, може би
даже по голѣма отъ тѣзи. Съгласенъ съмъ и съ
това, че трѣба да направимъ музей и трѣба да
бжде минералогически кабинетъ, въ който да се на-
миратъ всичкитъ минерали отъ България. Освѣнъ
това трѣба да има и промишленъ музей, въ който
да се събератъ всичкитъ български произведения
въ двѣ или три стаи. Работата е това, че нѣмаме
здание. Библиотеката е въ голѣмата джамия, която
е заета половината съ печатницата, а половината
съ библиотеката, и тя иска поправяне. За това
трѣба да увеличимъ тая сумма, а когато ще имаме
повече пари, трѣба да направимъ по напредъ зда-
ние, а първо да премислимъ за книги и други.
За това трѣба да се увеличи суммата за книги.

А колкото за Нар. Събрание, то депутатитъ
знаятъ, че има Нар. Библиотека и нека отиватъ
тамъ да четатъ.

Наумовъ: Относително за второто предложение,
на което отговори Г-нъ М-ръ на Финанситъ, оказа
се, че за Нар. Библиотека, ще се отпуснатъ и
6000-тѣ фр., и отъ тая сумма да се купятъ книги.

А. Цановъ: (Гласове: исчерпано е.) Азъ ис-
камъ да кажа само нѣколко думи, за което г-нъ
М-ръ по напредъ каза. Въ всичкитъ добръ разви-
ти държави библиотекитъ и музеитъ съставляватъ
една отъ важнитъ части, които представятъ какво
е умственното състояние на единъ народъ. Гдѣто и
да отиде, който ще посѣти една развита държава,
той ще желае да види какви училища, какви би-
блиотеки въ училищата, какви общественни библио-
теки има и какво е общественното развитие. Това се

представя въ музей. Азъ видѣхъ въ британскій музей, че имаше отъ всѣкий окръгъ жито, отъ всѣко мѣсто разни произведения като платна, сукна и др. и което е още по за удивление, азъ видѣхъ, че тамъ имаше отъ Старопланинскій или Балканскій полуостровъ шаяци и килими. Тѣзи, които глѣдат такива нѣща, се въсползуютъ отъ тѣхъ, за да направятъ тия нѣща по хубави, или да ги правятъ както се правятъ тука и послѣ да ги пращатъ по тѣзи мѣста за проданъ.

За това не трѣба да се скъпиме за музей.

М-ръ Каравеловъ: Главний недостатъкъ е, че нѣмаме здание. Мисля, че тѣхъ голѣма джамия може да се поправи отъ онѣзи пари, които сж отпуснати за общественитѣ сгради. Може би ще премислимъ за това; а сега да се неизмѣнява статията.

Предсѣдатель: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори? (Не.) Давамъ на вотирание, както е въ бюджета. Който не приема да се отпуснатъ за Нар. Библиотека 31,440 лева да си дигне ржката. (Никой не дигна.)

Докладчикъ: (Чете:)

26 §. Непредвидени расходи . .	50,000	50,000
Всичко по § 26 . .	50,000	50,000

Споредъ комиссията сжщо. (Приема се.)

Сега суммитѣ вслѣдствие на предложението, което се направи днесъ, ще се промѣнятъ още единъ пжтъ. Тѣ сж всичко 199,000 лева.

Наумовъ: Когато говоримъ за изучаването на България, добръ би било, да се отпусне една сума за нейното изучаване.

М-ръ Каравеловъ: Както знаете още лани и по лани се писа въ рускитѣ газети, че ще дойде руска учебна експедиция, за да изучи Балканскій полуостровъ въ продължение на 2 години и всички материали, които се намѣрятъ и съберятъ, падатъ се на българския музей при Нар. Библиотека. За това се изискватъ около 60,000 рубли, които сж получени отъ руското правителство. Не зная да ли вече е прието или не, но желателно би било щото и ние отъ своя страна да отпуснемъ извѣстна сума, защото ще командироваме нѣкои млади учени, за да помогнатъ отчасти, а отчасти да се научатъ. За това ако отпуснемъ 25,000 фр. и ако дойде експедицията, тогава ще командироваме нѣкои наши по млади българи да помогнатъ и ще бжде много добръ. (Гласове: съгласни.)

Докладчикъ: Тѣ влазятъ въ тая сума, защото има въ предложението 25,000 л. за експедицията.

М-ръ Каравеловъ: Тая сума е турната, а не е вотирана.

Предсѣдатель: Който не приема да се отпуснатъ за експедицията 25,000 л., да си дигне рж-

ката. (Никой не дигна.)

Докладчикъ: (Чете:) Всичко по М-вото на Провсященето 1,691,700 лева съ поправкитѣ на Нар. Събрание.

Сега дохожда на редъ Нар. Банка, но за да съберемъ суммата, трѣба 5 минути отидиъ.

Предсѣдатель: Давамъ на 5 минути отпускъ, защото още не е готовъ г-нъ докладчикъ.

(Послѣ распусъ.)

Предсѣдатель: Засѣданието се отваря на ново.

Докладчикъ Аневъ: За банката се говори въ бюджетната комиссия, но тъй като г-нъ М-ръ на Финанситѣ се опълномощи отъ Нар. Събрание да я организира, то сега нищо не остава да се говори за нея. Г-нъ М-ръ на Финанситѣ самъ ще има предъ видъ да отвори клонове отъ банката по край Дунава, защото сега е ужасна мжнотия въ това отношение, като търговцитѣ прехвърлятъ пари съ 12% провизия, тъй щото дохожда, че нашитѣ търговци взематъ паритѣ съ лихва повече отъ 12%. Освѣнтъ това, тука има единъ рапортъ отъ Банката и ако желае Нар. Събрание можъ да го прочетъ.

Предсѣдатель: Желаетъ ли Нар. Събрание да се прочете рапорта отъ Банката? (Желаетъ.)

Докладчикъ: (Чете:)

„До почитаемота бюджетарна комиссия въ Българското Нар. Събрание.

Съгласно съ писменното искание на почитаемота бюджетна комиссия отъ днесъ, имаме честь да изложимъ слѣдующето:

Българската Нар. Банка почна лани съ единъ капиталъ отъ 2,000,000 фр.; на свършването на годината, понеже поради ограниченията по уставътъ не можеха да станатъ почти никакви операции, Банката можа да покаже една печалба само отъ фр. 1440.84 срѣщу разноси отъ фр. 24,250 — 04; Освѣнтъ тѣзи загуба на разноситѣ фр. 22,809 — 20 чрезъ превръщането курсътъ на рублитѣ отъ 4 фр. на 3.70, по който курсъ тѣ бѣха приети въ касата на банката, капиталътъ се умали съ още 23,824 фр. 60 сан.; тъй щото капиталътъ на банката представляваше въ началото на текущата година цифрата отъ фр. 1,953,366 — 20 распределена тъй: фр. 1,776,597 — 27 основний и фр. 176,768 — 93 запасний фондъ.

Въ второто шестмѣсечие Банката рѣши да свърже по обширни сношения съ нѣкои и други европейски пияци и до днесъ успѣ да направи едно зимание — даване съ Букурещъ на фр. 1.500,000; съ Виена на фр. 830,000; съ Парижъ на фр. 110,000; съ Петербургъ на 300,000, и съ Цариградъ на фр. 160,000, които въ разни епохи се внесоха и постепенно истеглиха за нуждитѣ на Банковитѣ клиенти.

Това движение принесе на Банката една пе-

чалба до свършването на мѣсець Ноемврий т. т. фр. 79,071—78 срѣщу разноси 32,354—70.

Тѣзи печалби до сключването на годината ще има да се уголѣмятъ съ още приблизително 60,000 фр. отъ разни смѣтки; тѣй щото печалбитѣ за новата година ще представятъ една цифра отъ фр. 139,071—78, а всичкитѣ разноси фр. 35,354—70. прочее чиста печалба, съ която ще да уголѣнимъ капиталитѣ на Банката за нова година ще да бѣде приблизително фр. 103,717—08.

Не можемъ да умълчимъ при този случай, че за да придобиемъ тѣзи сумми, намъ се е доставило туй твърдѣ мѣчно и скѣпо, понеже Ви е извѣстно, че София е отстранена отъ търговскитѣ пѣнци и отъ търговия. Нашитѣ рапорти до Финансовото М-во отъ самото отваряне на Банката не сж преставаха да указватъ на преиначения на нѣкои отъ членовѣтъ на устава и да се въведатъ нѣкои и други преобразования, които да сж износни и за подкрѣпѣвянето на мѣстната търговия и за подпомагане развитието на индустрията въ държавата. Но главниятъ лостъ за преуспѣването на Банката и за по удачното нейно работение остава неизбѣжно отварянето на отдѣления по крайдунавскитѣ градове и въ Варна, за осъществяването на което тоже сме ходатайствували нѣколко пѣти предъ Финансовото Министерство.

Българска Народна Банка.

Директоръ: **Геор. К. Желѣзковичъ.**

Контролеръ: **Исидоръ Михайловичъ.**

Паничерски: При всичко, че комиссията е свалила една частъ отъ заплатитѣ на служащитѣ въ Банката, пакъ ми се вижда, че суммата е твърдѣ голѣма. Единъ Управителъ на Банката да взема 12000 фр.? (Гласове: той взема 9600 фр.) Даже 9600 фр. сж много. Азъ мисля, че му е достаточна толкова, колкото на единъ главенъ секретаръ т. е. 7000 фр., а на контролера до 4800 фр. А колкото за тѣхнитѣ помощници, съгласенъ съмъ да взематъ по толкова, колкото имъ го е направила комиссията.

Докладчикъ: Ние не сме свалили. Както казахъ 12000 фр. бѣше по вѣтхото, а сега е представено 9600 фр. Това стана по предложението на г-на М-ра на Финанситѣ и въ комиссията останахме всички съгласни. Ако ли г-нъ Паничерски мисли, че 9600 сж много, то има да му кажа, че не ще намѣри чловѣкъ нито за 10000 фр., защото такива хора сж твърдѣ малко. Отъ директора зависи да направи много полза. Той трѣба вѣкий денъ да шудира върху всичкитѣ курсове въ свѣта. Тогава не е лесна работа. Най сѣтѣ работата зависи отъ Нар. Събрание.

Паничерски: Азъ не виждамъ да е направила тѣхъ банка нѣкакви чудесии. Че е зависело отъ Управителя на Банката нѣщо и т. н. . . Въ М-вото

на Финанситѣ главниятъ секретаръ получава по 7000 фр. и каква огромна работа има? Азъ имамъ случай да видя управителя на тѣхъ банка, касиера и контролера колко работа иматъ. Тѣ иматъ работа само по 2 часа на день, а повечето време се разхождатъ. За това управителя не трѣба да получава повече заплата отъ колкото единъ главенъ секретаръ, защото ако остане тѣй, то ще бѣде много обидно за другитѣ чиновници.

М-ръ Каравеловъ: Нар. Събрание даде пълномощие да се преобразува банката. Ако я оставимъ така, както е сега, то по добръ е тогава просго да се закрие. Завчера казахъ, че сребро може да се купи много ефтино, и както се указа, тѣ взели и купили стари рубли съ злато. Това е проста спекуляция.

Платитѣ не сж толкова голѣми. 9000 фр. не сж много, но не при такава банка, както съществувала сега. Сега вотираме преобразована Банка. За това да се приеме това, както го е представило М-вото. (Гласове: съгласни).

Симидовъ: Г-нъ Паничерски каза, че за банката е много платата, като мисли, че до сега банката не е работила. Азъ нѣма да обвинявамъ тѣзи г-да, защото уставътъ не имъ е позволявалъ, но именно за това трѣба да уголѣнимъ платата, защото до сега лицата не сж имали работа. Като уставътъ не ги е оставялъ да работятъ, то не трѣба да ги обвиняваме. Директора на банката и касиера трѣба да сж достойни хора, и 50,000 фр. разноси сж нищо, ако тия хора сж способни, ако не сж способни, то и 5000 фр. сж много.

Предсѣдатель: Желаетъ ли нѣкой да говори? (Не). Който не приема 43,400 лева за разноси на банката да си дигне ржката. (Никой не дигна).

М-ръ Каравеловъ: Тая сума нѣма да влиза въ бюджетътъ, тя си е особенна и тѣ трѣба да се взематъ отъ нейнитѣ пари, а не отъ бюджета.

Докладчикъ: (Чете):

„Всичко расходи отъ суммитѣ на Българското Княжество:

Върховното Правителство	1,300,000 л.
М-во на Фин. съ Мин. Съвѣтъ	3,560,252 л.
„ „ Външнитѣ Дѣла	0,646,688 л.
„ „ Вътрѣшнитѣ „	8,807,815 л.
„ „ Правосъдието	1,881,520 л.
„ „ Просвѣщенiето	1,691,700 л.
„ „ Войната	11,249,999 л.

Всичко расходи 29,137,974 л.

Всичко приходи 28,154,280 л.

Дефицитъ 983,694 л.

М-ръ Каравеловъ: Имаше тука по напредъ едно прошение относително за пожаритѣ и азъ обѣщахъ

да напиша нѣщо, но за зла честь не можихъ да обмисля това и преглѣдахъ Турскитѣ закони, и мисля тѣ да се оставятъ така както си сж. Трѣба да се знае, че тѣ сж още въ сила и да се поставя споредъ тѣхъ закони.

Грънчаровъ: За палачитѣ че трѣба да приемѣмъ това, то мисля, всички го познаваме и това е извикано отъ самото Нар. Събрание. Това най послѣ не е турски законъ, това е старо славянско право, защото го е имало още въ времето на сърбското царство, че палачитѣ, които палатъ, ако селото или махалата, гдѣто е станало такова нѣщо, не ги намѣрятъ, то задължава се селото да плати. Ние трѣба да приемѣмъ това нѣщо и мисля, че Нар. Събрание ще го приеме, като признава нуждата, за да може да се ограничи това зло, което се е вкоренило тѣй у насъ.

Калчо Пасковъ: Тѣй като вече се закрива сесията, азъ мисляхъ, че щѣше да се внесе законопроектъ за уравниение данѣктѣ на търговцитѣ и гражданитѣ сравнително съ данѣка на земледѣлцитѣ. До сега не се внесе такова нѣщо и азъ мисля, че за бѣдѣщата сесия г-нъ М-ръ ще да приготви такъвъ законопроектъ, както за търговцитѣ и гражданитѣ, тѣй и за чиновницитѣ. Освѣнъ това азъ мисля, че може да се приеме сега, че чиновницитѣ, които приематъ плата и доста голѣма и тѣ да плащатъ нѣкакъвъ данѣкъ. Когато търговцитѣ, които сж въ състояние, плащатъ на хилядата нѣщо опредѣлено, то защо чиновницитѣ да не плащатъ нищо, а всичко оставяме на налитѣ земледѣлци? Ние трѣба да знаемъ, че имаме единъ милионъ дефицитъ, за това Нар. Събрание трѣба да се съгласи, щото и чиновницитѣ да плащатъ нѣщо.

М-ръ Каравеловъ: Азъ се общахъ въ оная сесия да направя нѣщо, но кратко бѣше времето. Законътъ за патентитѣ е най важенъ, но нѣмахме време. Но за бѣдѣщата сесия, азъ се общавамъ, че ще бѣде законъ за патентитѣ. Азъ мисля, че ще имаме приходъ 2—3 милиона фр. отъ патентитѣ, но сега въ такова кратко време не може да се приготви това; а за напредъ давамъ общание, че ще го направя за бѣдѣщата сесия.

А колкото за чиновницитѣ, азъ мисля, че това да направимъ сега, и безъ никакъвъ законъ да вотираме такова нѣщо, ще бѣде неудобно. За това по добръ е да се направи въ бѣдѣщата сесия и за тѣхъ нѣщо по обмислено.

Предсѣдатель: Приема ли Нар. Събрание да се приложи съществуващия законъ за палачитѣ въ дѣйствиe?

М-ръ Каравеловъ: Това не трѣба да се вотира. Това си е законъ. Само обявихъ, че нѣмахме време да изработимъ друго нѣщо и старото да си остане.

Предсѣдатель: Добръ.

Има да се чете общинский законъ въ послѣдния редакция.

М-ръ Каравеловъ: Азъ бихъ молилъ Нар. Събрание, ако може просто да опълномощи правителството, и то да го приложи до колкото е възможно. Може би то само да обмисли тоже нѣщо и да представи на Нар. Събрание нѣщо по сориозно изработено за налитѣ общини. Азъ мисля, че ще бѣде много по добръ ако направимъ така, отъ колкото да го вотираме. (Гласове: съгласни.)

Соколовъ: Този законъ е вече вотиранъ въ Нар. Събрание, само трѣба да се прочете.

М-ръ Каравеловъ: Азъ говорихъ още тогава и сега повтарямъ. Азъ моля Нар. Събрание да не бърза съ общинский законъ, защото само два сж най важнитѣ закони за всѣка страна т. е. общинский законъ и гражданский кодексъ. Днесъ като говорихъ, че ще стане кодификационна комиссия, общахъ ви се, че тя ще работи и пише граждански кодекси и други граждански закони. Нека да изучимъ по пространно тоя въпросъ и тогава ще представимъ нѣщо по свѣстно. Менѣ ми се чини, че нѣма нужда да се боите, защото колкото може ще се приложи. Но да се не вотира и да не става законъ, а просто да се даде едно пълномощие, за да видимъ до колко може да се приложи. (Гласове: съгласни.)

Предсѣдатель: Желаетъ ли нѣкой да говори?

Свящ. Радевъ: Извѣстно е на всинца ни, че това засѣданіе е вече послѣдното отъ настоящата сесия. Говорихме, правихме, струвахме и глѣдахме колкото можехме за разнитѣ учреждения и закони. Но единъ който бѣше не отъ малка важность, именно черковний законъ остана назадъ. Сега азъ се обръщамъ къмъ г-да М-ритѣ и ги питамъ: какво ще стане съ този законъ?

Предсѣдатель: Чакайте да се свърши единъ въпросъ. Тука се говори сега за общинский законъ. Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още върху въпросътъ за общинский законъ (Не желаетъ.) Приема ли Нар. Събрание да се чете законътъ въ послѣдния редакция и да се вотира изобщо, или да се опълномощи правителството да го прилага. (Гласове: да се опълномощи правителството.) Който не приема да се опълномощи правителството да го прилага да си дигне ръката. (Мнѣшество.) Прието.

М-ръ Каравеловъ: Колкото за черковния законъ, още по малко може да се приеме сега като законъ. Единствено, което можемъ да направимъ е това, да постигнемъ и съ него както постигнахме и съ общинский законъ, т. е. просто да се опълномощи правителството да приложи тия статии, които намира за необходими, защото да го приемѣмъ така,

то би било много лошо, като той е доста важен законъ. А да го оставимъ съвсѣмъ, тоже е невъзможно. За това трѣба да се постигне така както съ общинскій законъ.

Свящ. Радевъ: Всѣкий признава, че е много важенъ и за разискванието му можеше да има време последната недѣля. Но азъ за това взехъ дума, за да видя, какво ще стане съ него и да попитамъ, какво можемъ да направимъ за духовенството. Всѣкий знае, че се намира духовенството въ такова положение, което не можъ да искажа.

М-ръ Каравеловъ: Може да се опълномоши правителството да се прилага, или да се чете статия по статия. Практично мисля само това, въобще да се опълномоши правителството да го прилага, колкото е възможно, или да го оставимъ до бѣдѣщата сессия съвсѣмъ безъ приложение. Може да бѣде пълномоши за приложение, или да се остави до бѣдѣщата сессия.

Гинчевъ: Като се опълномоши правителството да прилага законътъ въ дѣйствиe, то ще трѣба да опредѣли паричната частъ, защото нито комиссията нито по напредъ, когато се е правилъ законопроектъ, не е поставено, какво ще получаватъ владичитѣ, священниците и т. н.

М-ръ Каравеловъ: Азъ не говорихъ, че непременно всичко ще се приложи и това не бихъ желалъ никога да въсприема на себѣ си. Даже и ако бихъ се опълномодилъ, не бихъ желалъ да въсприема на себѣ си да приложя всички законъ. Сега оставатъ два пункта: или да се опълномоши правителството да го прилага до колкото е възможно, или да се разгѣда въ бѣдѣщата сессия.

Самсаровъ: Захванаха се думи за черковнитѣ наредби. Вѣрвамъ, че на мнозина депутати имъ трепти сърдцето, като си помислятъ нуждата за този законъ. До сега се разгѣдаха въ Нар. Събрание въпроси важни и сериозни, но азъ ще приведа, че въпросътъ за черковнитѣ наредби е още по деликатенъ и тежъкъ въпросъ, защото той изведнажъ дохожда противъ досегашнитѣ основания и приетий обичай. Азъ съмъ първъ, който желая подобрието на платитѣ, подобрието на нашето духовенство, като знамъ, че има кой да се грижи за тѣхното нравственно подобриение. Но когато знаемъ, че именно споредъ проектъ изработенъ отъ М-вото на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията за черковнитѣ наредби относително до задълженията, които ще приематъ общинитѣ къмъ священниците, азъ намирамъ, че тѣзи задължения много мѣчно ще се приематъ. Случвало се е даже въ нѣкои общини, въ време когато се предписа да се приспособятъ временнитѣ правила, неприятни случаи. Азъ видѣхъ въ общинитѣ таковъ движение и бѣхъ въ недоумѣние какво

ще стане съ това

Но желателно е да се взематъ мѣрки по приблизителни, какъ да се задължатъ общинитѣ къмъ своитѣ священници за тѣхното подобриение. Това разбирамъ. Но тѣй както лежи въ закона, вижда ми се нѣщо много мѣчно, отъ което ще произлѣзатъ такъвизъ затруднения и ще станатъ между народа такива нѣща, каквито посрѣщнаха приложението на временнитѣ правила. Това е моето мнѣние и вѣрвамъ, че мнозина депутати, които живѣятъ въ общинитѣ, съзнаватъ това.

Ик. попъ Тодоръ: За този въпросъ колкото много и да бихъ могълъ да говоря, но защото времето е късо, за това нѣма да се простирамъ много. Само искамъ да кажа на Нар. Събрание, че г-нъ Самсаровъ представя такива едни мѣнотии, може би и мѣнотии не малки, но азъ само ще обърна вниманието на Нар. Събрание къмъ едно нѣщо, което трѣба да исповѣдамъ.

Днесъ духовенството е въ такъвъ единъ хаосъ, въ такова едно положение, което е за оплакване. Премислете си, че мнозина сж преминавали презъ бѣсилки и че тѣ сж заслужили, за това положението имъ трѣба да се подигне. Тука се издадоха временни правила, но не се туриха въ изпълнение нито старитѣ нито новитѣ правила. Священниците се плачатъ. Всѣкий трѣба да знае това, че сж проводени отъ священниците многобройни прошения. Въпросътъ е деликатенъ, г-да, отъ къмъ догматическа страна и управлението на черквата въ отношение къмъ висшата духовна властъ е съвсѣмъ отдѣлено отъ гражданската властъ. Това отношение е друго нѣщо и отъ тука на народа не се дава заплата за духовенството. Опредѣлиха се заплати сравнително много малки. Сега при това положение правителството плаща на хора, които преди освобождението вземаха по 5000 гр., сега имъ плаща по 15—20,000 гр. Споредъ това на всякъ общественъ дѣятел трѣба да се даде прилично възнаграждение и да се не глѣда на личността. Ако се мисли, че трѣба да ползуваме обществото, тогава това е първо едно нѣщо, което трѣба да се вземе въ внимание. Азъ мисля, че не е деликатностъ това да се казва, че една община трѣба да даде на попа толкова по много или по малко. Ние трѣба да знаемъ самото основание на това духовенство. Священниците още отъ апостолскитѣ времена отъ черквитѣ се храняха, а доходитѣ на черквитѣ се отдѣлиха и помогна се за образоването. Всѣкий съвѣстенъ священникъ е изпълнилъ това. Това е фактъ. Това е истина. И сега когато дохожда въпросътъ да се поправи положението имъ, то трѣба да рѣшимъ да се възнаградятъ, трѣба да

се даде нѣщо на хората, които за въ бѣдѣщето ще бѣдѣтъ полезни дѣятелѣ на обществото. Тогава казвамъ, че въ това именно се състои деликатността на този въпросъ. Азъ неவிждамъ никаква далечностъ въ това, но понеже нѣма вече да се разгѣда, то азъ има да кажа, че този законопроектъ даде поводъ да се събератъ архiereитѣ за нѣколко недѣли, които го работиха и върнаха на комиссията, тя се събра нѣколко пѣти и работихме върху него. Ние дойдохме въ съгласие съ черквата и върховното началство.

Онова, което г-нъ Симидовъ казва, че на народа се видѣло криво, зная какъ стана туй. Имаше циркуляръ отъ Н. Блаженство до всичкитѣ владици, за да не прилагатъ временнитѣ правила. Това е много ясно. А послѣ временнитѣ правила на много мѣста се практикуваха напр. въ софийската епархия на много мѣста селата плащаха на священниците по 100 фр. мѣсечно. На други мѣста не плащаха нито по вѣтхото нито по новото. Тѣзи нѣща не търпятъ отлагание, ако и да нѣмаме време да ги разгѣдаме, но да опълномощимъ М-ра, той трѣба най първо материалната частъ да приложи. Въ законопроекта, когото работихме, бѣха назначени съгласно съ архiereитѣ, но сега колко трѣба да се плаща на священниците, азъ не зная какъ ще се постѣпи, тѣй като днесъ въ правителствения законопроектъ тѣзи цифри ги нѣма. Тѣй щото ако опълномощимъ М-вото да го положи въ дѣйствиe, тогава трѣба да се положатъ онѣзи цифри и ако приеме Нар. Събрание да се приложи тѣзъ страна. Но ако глѣдатъ нѣкои съ друго око на священството като излишно въ обществото, това е друго нѣщо.

М-ръ Каравеловъ: Едва ли ще глѣда нѣкой съ лошо око на духовенството. Ако бѣше така, правителството не щѣше да изработва законъ за подобрене положението на нашето духовенство, което наистина е било всѣкога народно и никакъ чисто бѣлото духовенство не е било противонародно. Въпросътъ е сега практиченъ и не трѣба да говоримъ много. Да вотираме законътъ изцѣло, не можемъ; да го разгѣдаме статии по статия, нѣма време. Остава въ 2 нѣща: или да се упълномощи правителството да положи нѣкои части на проекта, или да се остави за бѣдѣщата сессия да се разгѣда. И въ двата случая, ще се разгѣда въ бѣдѣщата сессия.

Др. Цанковъ: Ние можемъ да дадемъ пълномощие на правителството да тури този законопроектъ въ дѣйствиe, защото изведнажъ не може да се приеме. Колкото за цифритѣ, ние вотирахме лани въ бюджета за висшето духовенство. Остава да се опредѣлятъ само за священниците, което е най главното. Комиссията се е съгласила да бѣде платата на священниците 3 вида, но защото нѣмаше време,

оставихме ги тѣй, да не ги туряме вжтрѣ въ закона, а да ги напечатаме особено, като се събератъ всичкитѣ данни. Азъ имамъ у мене за платитѣ и азъ ще ги дамъ на Министерството, да ги напечата. Нѣма голѣма разлика отъ временнитѣ правила. (Гласове: съгласни.)

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори? (Не.) Който желаетъ да си дигне ржката. (Двама дигатъ.) Тука има предложениe да се упълномощи правителството да приложи отъ този законъ онѣзи части, които е възможно да се приложатъ, или пакъ да се остави за бѣдѣщата сессия. Приема ли Нар. Събрание първото предложение т. е. да се упълномощи правителството да прилага този законъ тамъ, гдѣто е възможно (Приема.) Който не приема да си дигне ржката. (Никой не дигна.)

Ик. П. Тодоръ: Това трѣба да се спомене, че споредъ комиссията сѣ тѣзи и тѣзи цифри.

М-ръ Каравеловъ: Тамъ ще да видимъ. Може би физично ще бѣде невъзможно да го приложимъ.

Михаиловский: (Отъ трибуната.) Г-нъ М-ръ на Финанситѣ и Правосѣдието е направилъ едно предложение отъ 3 члена по сѣдебната частъ, именно по процедурата за нѣкои членове, отъ които страдатъ челоуѣцитѣ, които има да се сѣдятъ. Предложенията сѣ за измѣнението на сроковетѣ именно за мир. сѣдове, за окр. сѣдилища, за апел. сѣдилища и за Кассационний Сѣдъ. Азъ ще ви прочетъ предложението на г-на Министра и подирѣ онова, което е поправила комиссията.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Нар. Събрание да се чете по напредъ предложението на г-на Министра, послѣ докладътъ на комиссията и послѣ да се вотира членъ по членъ, или веднага да се чете членъ по членъ? Който не приема членъ по членъ да се разискватъ предложенията, да си дигне ржката. (Никой не дигна.)

Докладчикъ Михаилoвский: Г-да, отъ мир. сѣдъ дѣлата постѣпватъ въ окр. сѣдъ да се разгѣдатъ въ окончателна или неокончателна форма. Онѣзи дѣла, които сѣ за 100 фр., тѣ върватъ по кассационний редъ, а по апелативенъ редъ се глѣдатъ неокончателно. Сега 158-й членъ отъ временнитѣ правила къмъ мир. сѣдии казва: (Чете го.) т. е. да се предава рѣшението на мир. сѣдъ въ окр. сѣдъ мѣсечно, а противъ рѣшението на окр. сѣдове се дава срокъ 4 мѣсеченъ. Този членъ се измѣни тѣй отъ г-на Министра, който представи това предложение. (Чете.)

I.

„Срокътъ за подаване просба за отиѣна на рѣшението на мировитѣ сѣдии се назначава . . . мѣсеченъ; а за отиѣната на рѣшението на окр. сѣдъ . . . мѣ-

сеченъ отъ деньтъ на врѣзването копие отъ рѣшението въ окончателна форма, споредъ ст. 110—113 отъ врем. сѣд. правила“.

Тука е въпросътъ, отъ кога се счита срокътъ. Мѣсеченъ е срокътъ, но отъ кога се назначава, туй не е казано въ временнитѣ правила. Тука сега въ предложението се казва, „отъ който день се получи копие“ или преписъ отъ рѣшението на мир. сѣдъ, отъ него день се счита срокътъ мѣсеченъ. А кога ще получава преписъ? — Ще получава, като получи призовка. Призовката се проважда отъ сѣда на окр. началникъ, отъ окр. началникъ на околийскій началникъ, а отъ него на кмета въ селото, който подписва, че е получилъ и отъ него день трѣгне мѣсечний срокъ, за да не може да каже той, че не знае отъ кога се начина срокътъ за жалование противъ рѣшението.

Комиссията е казала на това тѣй: (Чете:) „срокътъ за подаване проща за отмѣна на рѣшението на мировий сѣдия е единъ мѣсець, а на окр. сѣдъ се назначава 4 мѣсеца отъ деньтъ на врѣзването копие отъ рѣшението въ окончателна форма споредъ правилата за призовкитѣ.“

Самитѣ страни ще присѣдствуватъ, или ако не присѣдствуватъ, повишаватъ се съ призовка да дойдатъ; подписватъ призовката, че ще дойдатъ за еди-кой день да чуютъ рѣшението. Ако дойдатъ добръ, ако ли не дойдатъ, срокътъ се начина отъ него день. Комиссията е направила това измѣнение за туй, защото помисли, че е затруднително всѣкога окръжний сѣдъ да проважда копия на голѣми пространства. Първо премислихме, че копията нѣма кой да я плати. Трѣба да се проводи напр. отъ Плевенъ въ Ловечъ, или отъ Търново въ другъ нѣкой градъ, кой ще плати за идване и връщане?

Г-нъ М-ръ казва, че трѣба да имъ се врѣзва копие, като имъ се врѣзва призовката, когато се викатъ на сѣдъ. Остава сега на Нар. Събрание да избере едното изъ двѣтѣ.

(Чете още веднажъ и двѣтѣ.)

Баларевъ: Тука върху тия предложения се избра една комиссия да ги разгледъ, въ която бѣхъ и азъ членъ. Комиссията, като е взела въ съображение всичкитѣ обстоятелства по този въпросъ, е измѣнила предложението на г-на М-ра и азъ мисля, че по напредъ трѣба, ако се съгласи г-нъ М-ръ, да се гласува предложението тѣй, както то е измѣнила комиссията. Именно комиссията се е ръководила първо, като е имала предъ видъ, че ако би да се приеме това предложение споредъ което отъ врѣзването се счита срока, тогава ще дойде щото много други статии отъ вр. правила ще си противорѣчатъ и ще трѣба да се измѣнятъ. Освѣнъ това ако се счита срока отъ врѣзването, тогава ако се пише ко-

пие не ще има отъ кого да се получатъ беритѣ, които се изискватъ, за да се даде копие на странитѣ. Трето когато човекъ е гражданинъ, да ли трѣба самъ да си слѣдва работата? За това комиссията е взела въ внимание да осигури всѣка една страна, да може да апелира или да кассира. И това комиссията е направила както казахъ, да се счита срокътъ отъ деня на обявяването му въ окончателна форма. Но тукъ има двѣ забѣлѣжки т. е. срокътъ се счита за обявенъ само тогава, когато странитѣ сж повикани устно, когато присѣдствующитѣ въ сѣдилището сж повикани тамъ, или когато се прочете въ тѣхно отсъствие, по странитѣ сж били повикани съ призовка. И тѣй видите, че на странитѣ всѣкога се дава случай, за да узнаятъ, кога ще се чете рѣшението въ старата форма. За това мисля, че най добръ ще бѣде да се приеме това, което е изработила комиссията, защото другитѣ ще противорѣчатъ на много статии и много неудобности ще се срѣщнатъ за сѣдилищата и за самитѣ страни, защото може единъ човекъ да не иска да приеме рѣшението, но да избѣгва, отъ което другата страна ще страда.

Др. Цанковъ: Менѣ ми се струва, че мнозина отъ насъ знаятъ, че до сега се е практикувало и въ турско време „илими“ т. е. всѣкога сж се давали копия. Това е най добро, защото хората се толкозъ събръкватъ, щото изгубватъ си и давята именно за това, защото не имъ се съобщава рѣшението и голѣми сумми сж пострадали. Това не е голѣма работа да направи сѣдилището копие отъ рѣшението, защото като дава призовка, то пакъ изгубва много време. По добръ е рѣшението да се напише, защото то е най сигурно за даващията, а онзи ще се старае да даде по скоро копие на противната страна. Това е необходимо. Мнозина отъ насъ знаятъ, колко хора сж изгубили давинитѣ си споредъ туй нѣщо, което за да се поправи, трѣба да вотираме членътъ на М-вото. (Гласове: съгласни.)

М-ръ Каравеловъ: Разликата не е толкозъ голѣма между двѣтѣ предложения и ако да бѣше юридически по развита нашата страна, тогава предложението на комиссията бѣше по добро, но като това нѣма и като фактътъ доказва, че мнозина изгубиха давинитѣ си, то може да се приеме това, което предлага М-вото, а слѣдъ нѣколко години може да се приеме и онова. (Гласове: съгласни.)

Райчо Поповъ: Г-да! Азъ не можъ да разберъжъ по какви съображения комиссията е измѣнила това, което г-нъ М-ръ е представилъ, защото това, което г-нъ докладчикъ представи на насъ и ни го чете, то е съществувало до сега и заради това г-нъ М-ръ е билъ принуденъ отъ много оплаквания, като знаа, че у насъ народа е по тая частъ постра-

далъ едно по просрочване, а най-паче долната класа е все изгубвала по незнаяние. Не зная до колко е то приспособимо за нашия народъ, като зная по другитѣ мѣста отъ вѣкове освободени, които добръ сж изучили законитѣ, работитѣ и всичкитѣ наредби, не съмъ можилъ да срѣщна таквизъ като нашитѣ рѣшения, пакъ да имъ го исчетжтъ и подирѣ вървятъ, и постѣ единъ мѣсяць срокъ. Тогава си излиза и не знае нищо. Като си заmine и срѣщне нѣкого, пита го какво стана съ моята работа. Пита другитѣ, а не знае каква присѣда е станала. И така рѣшенията много пхти сж ставали по погрѣшка или измѣнени; а когато му се връжи копие и му се даде и когато отъ онова време се знае срока, той може да срѣщне нѣкого да му прочете рѣшението. (Гласове: съгласни.) и не може да се измѣни, защото много такива сждници имахме, които преправяха рѣшенията. За това да се приеме споредъ предложението на М-ра и още да се приложи, щото всички онѣзи, които до днесъ сж изгубили сроковетѣ (Гласове: охо!) да имъ се повърнатъ. Това трѣба да се прибави, защото много хора сж опропадени. Това да го приемите съ радостъ и тогава ще изпълнитѣ една длъжностъ и тогава ще покажете, че умѣете да защищавате правдата. Народътъ не знае законътъ и въ турско време сж се давали илямитѣ писменно, а ние днесъ като свободна държава въ Европейски редъ и система ужъ наредени, а работата и правдата никакъ не уважаваме, но тъпчеми правдата. Моля да се прибави и за онѣзи, на които се е просрочило. (Ржкоплекание.)

М-ръ Каравеловъ: Само да опредѣли г-нъ Райчо до днесъ; но отъ кога до днесъ?

Райчо Поповъ: Рѣшенията отъ когато сж се основали окржжитѣ съвѣти, даже и отъ когато сждебнитѣ съвѣти сж почнали да се събиратъ и да сждятъ сждбата на единъ чловѣкъ. И какво е зналъ той да го сжди? Не е ималъ законъ и на основание на това е убилъ много хорица (Ржкоплекание.)

Михаиловский: Ще отговоря на патриотически-тѣ рѣчи на г-на Райча Попова. (Веселостъ.) Това, гдѣто се е практикувало въ турско време, го зная. Това се практикува и въ Гърция и въ други конституционни държави. Това го зная, но нашитѣ сждилища сж работили подъ закони и нѣкакъвъ видъ предписания. Тогава трѣбаше сждилищата да ги изпълняватъ, попи били или добри. И което е направилъ г-нъ М-ръ, той го е направилъ именно по докладването на сждилищата, които сж видѣли, гдѣ хромп работата. Сждилищата не сж искали да опропадятъ народа. Они сж видѣли най-първо нѣкои работи и недостатъци въ нашитѣ сждилища.

Сждоветѣ сж първи, които сж просрочвали, но законътъ е законъ и не може да имъ се помогне. Въ вр. правила не е предвидено и не се казва, като се просрочи какво да направимъ. Ако се просрочи, има казано гдѣ трѣба да ходатайствова, за да му се възстави срока. Но положително законътъ казва, че когато е просрочено дѣлото, не може да му се помогне. Законътъ казва подирѣ 15 дни да апелира, а той дохожда подирѣ 2—3 или 9 мѣсеци. Тогава какво може да помогне сѣда. А не казва законътъ нигдѣ, че хората, които не знаятъ законътъ, да имъ се прави мусабе. Ние ако си играемъ съ закона, тогава не е законъ, това е произволъ. Никогa не можемъ да кажемъ, че сждията може да измѣни законътъ. Лошавѣ билъ законътъ, вие сте законодателно тѣло и трѣба да го поправите, сждията не може да го измѣни собствено да кажа по граждански дѣла. Това е едно снисхожденне, защото само по криминални дѣла сждията е длъженъ да употреби всичкитѣ срдства въ полза на оногова, който е подлежащъ и даже въ съмнителни случаи рѣшава въ негова полза. Но въ граждански дѣла, всѣкий е длъженъ да се грижи за своитѣ интереси. Но като нашето население е ново, то да му се даде дълго време, за да могатъ да му се прочитатъ рѣшенията. Имашъ време за единъ мѣсець да се оплачешъ. Това мисля, че всѣкий председателъ и всѣкий единъ ще казва на оногова, комуто се дава копие; но тозъ денъ, когато се издава резолюцията, не ще да му се дава копие. Трѣба да се приготви рѣшението въ окончателна форма, за което трѣбать най-малко 15 дни, защото сѣда има постоянна работа. За да приготви единъ членъ рѣшението трѣбать 15 дни и когато му го даджтъ, отъ тогава тръгнува вече срокътъ. Сега казвамъ, че ще му се проважда. Той си отива и нѣма да чака рѣшението, което сждятъ като го приготви, ще му го проводи и ще вземе расписка, че го е приелъ. Отъ него денъ тръгнува срокътъ (Гласове: исчерпано е.) Това е първий членъ. (Гласове: да се вотира.)

Председателъ: При края на сесията г-да депутатитѣ иматъ по голѣмъ апетитъ да говорятъ. Има 7 или 8 души записани да говорятъ. Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори? (Не желае.) Времето е късо. Приема ли Нар. Събрание 1-й членъ така, както го предлага г-нъ М-ръ? (Приема.) Който го не приема, да си дигне ржката. (Никой не дигна.) Приема се безъ прибавкитѣ.

Баларевъ: (Иска дума) Само нѣкои обяснения да дамъ.

Председателъ: Свърши се работата.

Докладчикъ: (Чете:)

„6-й членъ отъ учреждението на Върховния сждъ се измѣнява тъй: (Чете 6-й членъ.)

Двѣ недѣли срокъ се дава. Това е нѣщо много кжсо. Ако на единъ чловѣкъ излѣзе рѣшението въ Варна, Шуменъ или друго мѣсто, а той не може да се приготви, не може да намѣри адвокатинъ? Адвокатинътъ трѣба да изучи рѣшението и да види, съ какво може да го оправдае. Трѣба по дълъгъ срокъ. Зарадъ туй г-нъ М-ръ предлага слѣдующата форма. (Чете:)

„Жалби срѣщу окончателни рѣшения по граждански и търговски дѣла на апеллативнитѣ съдове, се подава въ върх. кас. съдъ, чрезъ апел. съдъ, който е постановилъ рѣшението, въ... мѣсяченъ срокъ отъ денътъ на врѣчванието копие отъ рѣшението въ окончателна форма споредъ ст. 109 и 113 отъ врем. съд. правила; а жалби и протести срещу присъдитѣ по уголовни дѣла въ двѣнедѣленъ срокъ отъ денътъ на дѣйствителното съобщение прието отъ присъдата на подсѣдимитѣ“.

Споредъ комиссията: (Чете:)

„Жалби срѣщу окончателни рѣшения по граждански и търговски дѣла на апел. съдове се подава въ върх. кас. съдъ чрезъ апеллативния съдъ, който е постановилъ рѣшението, въ двумѣсеченъ срокъ отъ денътъ на врѣчванието копие отъ рѣшението въ окончателна форма споредъ правилника за приговоритѣ; а жалби и протести срѣщу присъдитѣ по уголовни дѣла въ двѣнедѣленъ срокъ отъ денътъ на дѣйствителното съобщение препишъ отъ присъдата на подсѣдимия“.

Комиссията е турила 2 мѣсеца, а не 1 мѣсець, за да иматъ по много време. Тѣ могатъ да я даватъ по рано. Сега казвамъ, че ще се викатъ за рѣшението. Ако тѣ сж приели призовка и не сж се явили въ означений день, а рѣшението се прочете въ тѣхно отсъствие, то отъ него день означений срокъ почнува. Това е разликата между предложението на М-вото и онова на комиссията, че М-ра каза, да се провожда рѣшението. (Гласове: да се проводи.) А за углавнитѣ дѣла казва така: (Чете:) Жалби и протести срѣщу уголовни дѣла и пр“. М-вото дава 15 дни срокъ отъ деня на дѣйствителното съобщение. Единъ чловѣкъ е осъденъ въ първа или втора инстанция, ако се затвори трѣба да го извадишъ, трѣба да му се дава копие. Тамъ не играятъ пари и интереси, но тамъ се касае работата за животъ. За това ще му се даде препишъ, да се приготви да кассира.

Сега ще ви прочетъ пакъ Министерското предложение.

Райчо Поповъ: Колко пжти ще го четешъ? (Чете II предложение както горѣ.)

Баларевъ: Щомъ като горний членъ се прие, че срока се счита отъ деня на врѣчванието препиша, то само по себе си се разбира, че тая редакция на комиссията пада.

Но тука има едно нѣщо, че въ Министерското предложение е казано, че само чрезъ апеллативний съдъ да се даватъ, но азъ мисля, че могатъ да се подаватъ и въ окр. съдъ, защото единъ чловѣкъ отъ Видинъ, ако е въ София, той е длъженъ въ Видинъ да направи жалбата, а окр. съдъ ще я препрати въ кассацията. (Гласове: много хубаво.) За това трѣба да се притури още една дума „или чрезъ окр. съдъ:“ защото ползата е много голѣма, като ще могатъ хората по лесно да кассиратъ.

М-ръ Каравеловъ: За тия измѣнения нѣмамъ нищо.

Доклад: Комиссията е положила два мѣсеца, и полага още да се даватъ жалбитѣ и чрезъ окр. съдове. (Гласове: съгласни.)

Ил. Цановъ: Менѣ ми се струва, че окончателно рѣшение става тоже и въ окр. съдилища, а въ тозъ членъ не съмъ чулъ нищо за тѣхъ. Тѣ отиватъ направо въ кассацията. За тѣхъ трѣба да се каже.

Баларевъ: Въ горния членъ ние приехме, че подаване просби за отмѣнение рѣшенията на мир. съдии се назначава мѣсеченъ, а на окр. съдилища 4-мѣсеченъ. Това се вече прие въ горний членъ и не трѣба тука да се споменува.

Докладчикъ: Горниятъ членъ е по мирово производство. Сега въ министерското предложение има измѣнение „отъ окр. или апеллативний съдъ.“ Има два мѣсеца срокъ и да се даватъ рѣшенията пакъ както призовкитѣ.

(Чете II предложение както е поправено.)

Председателъ: Приема ли Нар. Събрание II-о предложение, както се прочете отъ докладчика? (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете:) „въ двѣнедѣленъ срокъ, дѣлата, които сж постѣпили въ върх. кассационний съдъ, а не сж разгледани до издаването на тозъ законъ, глѣдат се по новий порядъкъ.“ (Веселостъ.) Това е една забѣлѣжка притурена не зная отъ кого. Дѣла които сж постѣпили въ кассацията, но не сж разгледани още, глѣдат се по новий порядъкъ, а между тѣмъ, тѣ сж просрочени и трѣба да ги глѣдаме не отъ денътъ, когато е издадено рѣшението, но отъ деня когато имъ е било съобщено, споредъ новий законъ да се глѣдатъ. Забѣлѣжилъ съмъ дѣйствително нѣколко дѣла отъ западната частъ, че рѣшенията имъ сж се дали, а днесъ сж дошли хората, пишатъ и прочитатъ, че отъ еди-кой день се почнува срокътъ, слѣдователно тука се казва, да се глѣдатъ не отъ когато рѣшението е въ законна сила, но отъ когато сж били прочетени. Азъ забѣлѣжвамъ, че такъвъ законъ до сега нѣмаме, а отъ сега нататъкъ ще има.

Ненко Храновъ: Г-нъ докладчикъ говори за онѣзи дѣла, които сж просрочени, а има нѣкои хора,

които сж подали жалби на срока, но не на това мѣсто, гдѣто е рѣшено, а направо въ кассацията. Сега ще ли се разглѣждатъ или не, защото тука се остава безъ послѣдствие.

Докладчикъ: Нѣмамъ извѣстие за такъвизъ работи. Тука става законъ общъ. На г-на Министра администрацията му е въ рѣцѣтъ. Сега тука се направи новъ законъ. Въпросътъ е може ли да стане снисхождение къмъ онѣзи, които сж просрочили рѣшенията и се обжалватъ и искатъ да се смѣта срокътъ, отъ когато имъ се е прочело. Такъвъ законъ нѣма и кассацията това отхвърли и непризнава този срокъ, защото нѣма законъ; а отъ сега като стане новъ законъ, тогазъ да.

Илия Цановъ: Г-нъ докладчикъ 2 или 3 пѣти каза, че такъвъ законъ нѣмало. Наистина такъвъ законъ изрично нѣма, но такъвъ законъ, който дава да се подразумѣва и за хора, които сж подали направо въ по горня инстанция, такъвъ законъ има. Напр. много пѣти написѣ сждилища рѣшаватъ въ отсъствие на едната страна и когато рѣшаватъ правятъ резолюция, която четѣтъ въ отсъствието на оная страна и опредѣляватъ денътъ, въ който ще се явятъ странитѣ. Това е 270 членъ отъ врем. правила. (Чете го.) Тая статия ясно говори, а това рѣшение говори за рѣшението, което става по 274 статия. Сега въпроса е туй: когато странитѣ не сж тамъ, въ отсъствието имъ прочита се резолюцията и тамъ се казва, странитѣ ще се явятъ въ еди-кой денъ. Отъ гдѣ ще знаятъ, кога да се явятъ? Явявали имъ нѣкой? Не. Въ кой денъ да се явятъ странитѣ, казва тамъ. (Веселостъ.) Сега комически представления да не правимъ; предъ едно Нар. Събрание комически представления сж запрети, защото за закони говоримъ тука. Сега да си дойдемъ на предметъ. Вика една страна и пр. зная много хора, на които е назначенъ денътъ 20 Януарий да бждѣтъ тука. Тѣ не дохождатъ на 20 Януарий, но като се научили, че ако не дойдатъ, ще се просрочи и на 25 пристигватъ тука. Казва азъ не могахъ да пристигна, не явихъ се и може би въ мое отсъствие сте рѣшили, моля съобщете ми рѣшението. Отговарятъ му, че дѣлото е отложено и подиръ 1 мѣсяцъ ще се разглѣжда. Връща се. Приема друга призовка на 15 Февруарий, дошълъ на 20-й и тогава му казватъ, че на 1-й Мартъ ще се разглѣжда. Така останува онеправданъ. Тамъ е казано, че се съобщава. Ясно казва, трѣба да му се обяви, — може би болѣстъ ме задържала или планина, отъ гдѣ ще зная, кога ще бжде въ послѣдня форма четено рѣшението. Тука трѣба съобщаване; какъ ще направи апелативна жалба, когато не знае съдържанието на рѣшението. А сждилищата, които поминяхъ въ Западна България, зная кои сж и гдѣ сж станалитѣ работи и не-

зная защо сждилищата ако имаха пълномощия, защо пишатъ на рѣшението: „днесъ прочетохъ това и това и рѣшихъ въ окончателна форма.“ Слѣдователно отъ онзи денъ трѣба да захване да тече срока.

Баларевъ: Г-нъ Илия Цановъ, види се, като е искалъ тука подъ името на единъ законъ да облеche едно беззаконие въ сждебна форма, донесълъ е временни сждебни правила, за да доказва статитѣ; но до сега сме имали 6-та статия отъ „Учреждението на върховний сждъ“, въ която изрично се казва, че рѣшенията подлѣжатъ на кассация подиръ двѣ недѣли отъ денътъ, въ който е обявено рѣшението въ окончателна форма. Тѣзи статия сжествува и не може да се говори противъ нея, до когато се не отмѣни. Ако искате да я унищожимъ и да туримъ вмѣсто нея другъ законъ и този законъ да има възвратна сила, то значи на едната страна да даваме привилегии, а на другата да отнемемъ. Тука г-нъ Илия Цановъ иска да смѣта отъ денътъ, въ който му е дадено рѣшението. Така е казано въ закона, че отъ деня на съобщението. Той казва, но ако не е присъществувала страната, то отъ гдѣ ще знае той кога му е съобщено и кога е срока за кассирание на дѣлото. Може да се издаде заочно рѣшение, но азъ зная и самъ съмъ практикувалъ, че щомъ има едно рѣшение, трѣба да се съобщи на странитѣ. Най-сѣтнѣ ако е имало нѣкои неформалности, то всѣкий, който се мисли, че е онеправданъ, да изложи причинитѣ въ кассацията или да вземе въ внимание. А сега иска да каже, че дѣла, които не сж разглѣдани въ кассацията, да се смѣта срокътъ отъ деня, когато му се обяви рѣшението. Хубаво. Едната страна ще задоволимъ, а другата ще онеправдаемъ, а то трѣба да се пазятъ интереситѣ и на двѣтъ страни. Заради туй това предложение нѣма си никакъ мѣстото и не можемъ да го приемемъ, защото ни на единъ законъ не можемъ да дадемъ възвратна сила.

Докладчикъ: Онзи, който е изгубилъ, остава да апеллира или кассира. Закона казва, въ срокътъ щомъ не подаде кассационна или апелативна жалба, другата страна стѣпва въ правдинитѣ си. Ако ми отнемешъ правото и ако кажешъ този чловѣкъ е просрочилъ и азъ споредъ закона стѣпвамъ въ правдини, че тогава принадлежи на мене. На какво основание? Сждихъ се за една къща, азъ загубихъ и трѣба да апеллирамъ, миналъ е срокътъ, азъ вече искамъ изпълнение. Ималъ ли съмъ право или не, това не глѣдамъ. Какво може каза сждникътъ на срѣща, когато има законъ и хортува, че когато просрочи, изгубва правдинитѣ си. Сждилищата даже не взиматъ туй. Жалбата не се глѣда, кога е подписана, тамъ се глѣда кога е получилъ сждѣтъ. Не може да глѣда, какво е то написано. Това което е получено въ сждѣтъ, щомъ постѣпи, въ него денъ турятъ дата.

Райчо Поповъ: Азъ не зная, защо толко се при-
казва за този въпросъ.

М-ръ Каравеловъ: Азъ се отказвамъ отъ тази
замѣтка. Наистина ще се изработи законъ за сждо-
производството послѣ.

Предсѣдателъ: Слѣдователно нѣма за какво да
се говори.

Докладчикъ: (Чете): Ст. 13 и 14 отъ Учрежде-
нието на Върховний Сждъ се замѣнява тѣй:

„Щомъ въ узаконения срокъ е подадена касса-
ционна жалба или протестъ, изпълнение на рѣше-
нието по гражданскитѣ и търговски дѣла сж въс-
пира само въ такъвъ случай, ако страната, противъ
която се превежда въ изпълнение рѣшението, пред-
стави надлѣжащото обезпечение; а по углавнитѣ дѣла
испълнението на присждата се въспира, до гдѣто се
разрѣши касационната жалба отъ Върховния Кас-
сационенъ Сждъ.“ — Г-да! Знаете, че сега споредъ за-
кона рѣшението на апелативнитѣ сждилища като
стѣпки въ законна сила, изпълнява се, макаръ че дру-
гата страна да кассира. Закона казва, че подаването
на касационната жалба не спира изпълнението на рѣ-
шението по граждански и търговски дѣла. Сега по
този кжсъ срокъ отъ 15 дена много хора се онеправ-
даваха. Тозъ бѣше единъ кжсъ срокъ и се появиха
нѣкои неудобства. Единъ челоувѣкъ спечалва въ
апелативний сждъ и подиръ въ касацията изгубва,
сега трѣба да даде назадъ онова на онзи. Но не
се намиратъ въ ржцѣтъ му, ги похарчилъ, заради
туй това предложение се видѣ за нужно да се пре-
глѣдва дѣлото и рѣши се отъ апелацията, сжщо и
по уголовни дѣла да се спира наказанието, до като
се рѣши отъ касацията. По углавни дѣла наказа-
ния не се изпълняватъ, до гдѣто не се рѣшатъ. (Гла-
сове: знаемъ това). (Да се вотира). Този послѣденъ
членъ комиссията е одобрила напълно.

Илия Цановъ: Толковъ желалъ бихъ да зная
13 и 14 членове. Тѣ казватъ. (Чете ги). Сега желалъ
бихъ да зная въ касацията, гдѣто се постановява
рѣшение, жалбата касационна ще ли се изпълни
или не? До днесъ, гдѣто се подадени касационни
жалби въ касацията, а дѣлата вънъ не сж изпъл-
нени, хората, които се интересуватъ, ще ли иматъ
право да искатъ изпълнение или ще се чака рѣше-
нието на касацията?

Докладчикъ: Азъ неосредоточавамъ тука като
предсѣдателъ на касационний сждъ.

Илия Цановъ: Този законъ щомъ излѣзне, едни
хора ще искатъ да се ползватъ и казватъ понеже
имамъ подадена касационна жалба, искамъ да се
въспре и давамъ гаранция. Другъ ще каже, че за-
кона обратна сила нѣма. Сега желателно би било Нар.
Сѣбрание да рѣши тозъ въпросъ, за да нѣма рас-
пра между двѣтъ страни.

Цанковъ: Ако е изпълнено рѣшението, е ис-
пълнено, ако не е изпълнено, разбира се, че той ще
даде гаранция. (Гласове: съгласни.)

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Сѣбрание тре-
тото предложение, както е представено отъ г-на М-ра?
(Приема се.) Има нѣколко прошения.

М-ръ Каравеловъ: Азъ бихъ молилъ, прошения-
та да се препратятъ на правителството да ги разглѣда.

Предсѣдателъ: Има прошения такива, за кои-
то не зная, какъ ще стане, ако ги проводимъ на
Министерството. Искатъ се нѣкои привилегии за
фабрика, послѣ за опрощаване мито. Министерство-
то не може да прощава мито.

Цанковъ: Ако има едно, нека се прочете.

Секр. Золотовъ: (Чете прошениято на Юрдана
Вълчовъ отъ Манчестеръ — родомъ изъ Ески-Джу-
мая заедно съ едно предложение, моли да му се
позволи да направи една фабрика за америкамъ и
преденъ памукъ.)

Предсѣдателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори?

Паничерски: Г-да! Напредъ ще кажа, че вре-
мето е толко кжсо, щото не можемъ да разглѣждаме
подобни въпроси. Но подиръ отъ самитѣ предмѣти
излиза толко тежко, щото се чудя
500,000 франка сж малко за неговата услуга.

П. Станчовъ: Азъ друго глѣдамъ въ частното
прошение и г-нъ Паничерски твърдѣ тежко се про-
изнесе къмъ този нашъ богатъ търговецъ, който глѣ-
да да устрои фабрика въ нашата страна. Има нужда
самото наше правителство да показва нѣкакви от-
стѣпки да можемъ да направимъ. Отъ всѣка страна
при подобни работи правителството направя отстѣпки.
Но тѣй като времето е кжсо и не можемъ да рѣ-
шимъ, то да остане на Министерский Сѣвѣтъ и мо-
же да се отстѣпки нѣщо на този челоувѣкъ, тѣй като
той желае да служи въ отечеството, което е полезно
и за страната.

М-ръ Каравеловъ: Мисля, че предложенията
не сж толковъ тежки, особено първо машинитѣ ще
се внесатъ безъ мито, второ за 3 години суровъ па-
мукъ безъ мито може да се приеме. Сега колкото за
мѣстото то е друго. Азъ съмъ противенъ само на 5-та
статия, да не се позволи за 5 години никому. Не
вѣрвамъ, че ще направи другъ, понеже не зная да
ли той може да излѣзе. За мѣстото, може да се поз-
воли. 4-тѣ статии не сж толко тежки, отъ които би
могли да се плашимъ.

А. Цановъ: Съгласенъ съмъ съ г-на П. Стан-
чова и г-на Министра, само и азъ съмъ противенъ
на 5-то условие. Това не можемъ да направимъ. Ако
да бѣ другъ изнамѣрилъ нѣщо ново, нѣкои нови
инструменти, а такова завѣденіе не е нѣщо ново.
Условията не сж тѣжки и трѣба да се помогне на

този човекъ. Трѣба да се представи на правителството.

М-ръ Сарафовъ: Говори се за развитието на домашната индустрия. суровъ памукъ ще се внесе, и страната ще губи всичко онова, което безъ пари да се увеща прежда и платно; но когато се обработи въ България, върно, че ще бжде по ефтино и може да се прави конкурсъ, то може и презъ южна България да премине безъ мито и съ това губи. Едно нѣщо може би да стане, че съ фабриката ще се отвори прехраната на много хора. Но нашиятъ народъ наученъ е земледѣлецъ, винаги кара своето земледѣлие. Ние не сме въ България като въ друга земя, кждѣ хората живеятъ отъ индустрия. Послѣ за 5-то условие не може нито интернационално да се приеме. Може за патенти, а за фабрика е съвсѣмъ противно.

Баларевъ: Жално е този въпросъ въ надвечерие да остане, за това нѣма да говоря дълго върху него. Освѣнъ това има прошение отъ единъ предприемачъ, който се наема да направи фабрика въ Бали-Ефенди. И той предлага условия много сгодни.

М-ръ Каравеловъ: За да не губимъ време, оставете ги на М-твото и то за всичко ще види.

Баларевъ: Тѣзи три прошения да се пратятъ на Министерството и което намѣри правителството за добро, да направи.

Предсѣдателъ: Има още едно, което спомена г-нъ Баларевъ за фабрика у Бали-Ефенди, послѣ друго за фабриката въ Сливенъ, да му се позволи, да внася материи безъ мито. Послѣ има едно прошение отъ Георгий Каранскаки. Има прошение отъ двамина ученици за Министерството на Просвѣщенiето. Това се вече предаде на тѣзи, понеже зависи по много отъ Народното Събрание, за това ги представихъ. Тогавъ приема ли Нар. Събрание тѣзи всички да се препратятъ на благоусмотрѣнието на Министерскиятъ Съвѣтъ и той да направи това, което намѣри за нужно. Да се проводятъ съ особена препорѣкта. (Приема се.)

Черневъ: Имамъ едно ново предложение. Азъ мисля, г-да, че на мнозина отъ депутатитѣ е извѣстно, че на послѣдентъ пхтъ много бѣженци отъ Македония сж били принудени да се изселятъ изъ Македония и да търсатъ прибѣжище въ Княжеството. Причинитѣ на това изселване сж угнѣтенията, на които сж изложени тѣ на послѣдѣкъ и особено отъ мѣрkitѣ, които турското правителство е взело на послѣдѣкъ, за да намали българскиятъ елементъ въ Македония, именно мѣрки да изселява цѣли семейства изъ Македония въ Азия. При споменуванието тѣзи причини азъ не искамъ да кажа, че Княжеството трѣба да се мѣси въ дѣлата на турското прави-

телство, но желая само да обърна вниманието на г-да депутатитѣ на тоя фактъ, че по причина на произвола, на който тѣзи семейства сж изложени въ Македония да търсатъ прибѣжище въ България, ние не трѣба хладнокрѣвни да стоимъ противъ тѣзи, които се намиратъ тука и сж въ крайна бѣдностъ. Наистина, че много се изселятъ изъ Македония въ Азия, това частни писма потвърждаватъ и още повече английската журналистика е почнала да се занимава съ този въпросъ и ако Нар. Събрание желае, азъ имамъ единъ краткъ членъ извлеченъ отъ единъ вѣстникъ да го прочета. (Гласове: нѣма нужда.) Въ този членъ е изложено, че турското правителство е взело рѣшителни мѣрки, за да намали българскиятъ елементъ въ Македония именно чрезъ изселвания изъ Македония въ Азия. Тѣзи, за да избѣгнатъ, много сж били принудени, да се изселятъ въ Княжеството. Ние като сме на много обстоятелства щедри, азъ мисля, че г-да депутатитѣ не ще се покажатъ хладнокрѣвни въ тоя случай и да ассигнуватъ каквато и да е сума въ распоряжение на правителството, за да може да помогне на преселенцитѣ, а въ сжщо време да молиме любимия си Господаръ Негово Височество да съдѣйствува по начинъ, който би намѣрилъ за благъ, да се отмахнатъ тѣзи причини, по които сж принудени да се изселяватъ въ Княжеството и по този начинъ да се избави Княжеството отъ тия разноски, съ които сме принудени да помагаме на тѣзи бѣженци.

М-ръ Каравеловъ: Мисля, Нар. Събрание бѣше доста щедро съ своя кредитъ. Има сума съ която ще можемъ колкото за второто предложение; колкото може, ще се направи. Ние ще се обърнемъ къмъ Негово Височество.

В. Радославовъ: Предложението подигнато отъ г-на Чернева за състоянието на нашитѣ братя българи въ Македония, не е тѣй отъ малка важностъ. Че дѣйствително нашитѣ братя теглятъ, не иска никакво съмнение. Туй е фактъ неопровержимъ. Писма пристигатъ и явяватъ на какво сж положение тамошнитѣ българи сега въ най ново време. Тѣ като явяватъ своето положение, оплакватъ се и за всичко обръщатъ надѣждата си къмъ освободенитѣ си братя. Едно такова писмо имамъ азъ, въ него на кратко се описва фактъ, който удивлява и ако Нар. Събрание желае, азъ ще да прочета мислитѣ, които излизатъ отъ гърдитѣ на нашитѣ македонци. (Не е нужда, знаемъ). Тогавъ, когато искавахме това, разбирамъ, че знаете съдържанието на писмото и че дѣйствително осѣщате онова, за което се обръщатъ нашитѣ братя и ще кажа като г-на Чернева, че както ние, тѣй сжщо и други отъ Македония, които се намиратъ тукъ, трѣба да се отнесемъ съ просба

тамъ, гдѣто трѣба за да се помогне, или да се даде защита на невиннитѣ.

М-ръ Славейковъ : Всинца знаемъ, защото до сега се признава оплакванието и всѣкий отъ насъ за оплакванията знае, какво сж теглили преди. На всѣкиго на сърдцето има жалостъ за неговитѣ братия, но има обстоятелства, които отниматъ да се изпълнятъ онѣзи желания, които всѣкий осѣща. Г-нъ Министръ има добрината да забѣлѣжи, че ще се направи онова, което можемъ да направимъ. Тука не произлиза, че ние нѣмаме голѣмо желание. Произлиза само това, което можемъ да направимъ. А което можемъ да направимъ е, да се мжчимъ по дадени кредитъ да улечимъ сѣдбата на тѣзи, които прибѣгватъ къмъ насъ и да се оплачатъ особно чрезъ нашия Върховенъ Господаръ и чрезъ него можемъ да се оплачемъ за онѣзи тегоби, които дохождатъ и на насъ отъ жалостното положение на тѣзи, които прибѣгватъ къмъ насъ за помощъ. Онова, което може да направи нашето Правителство, то ще стане, или което може да стане чрезъ нашия Господаръ и друго що не можемъ да направимъ, не може. Има обстоятелства, които не можемъ да преодолимъ. Азъ като състрадавамъ съ тѣхъ, предлагамъ да се възложи на Министерството.

Калчо Пасковъ : Питамъ г-на Министра, за идущата година какви мѣрки ще да се взематъ за десетѣтътъ, като видѣхме тая година, колко мжнотии се срѣцнаха. Народа въ тѣзи сессия е мислилъ да се введе поземелния данѣкъ. Трѣба ли за туй и въ идущата година да се карае тука? Да видимъ доло десетѣтъ! — Трѣба да се зематъ мѣрки, да се премѣри земята. Трѣба да се опълномощи г-нъ М-ръ на Вжтр. Дѣла да дойде до нѣкакво рѣшение. На това обръщамъ внимание.

М-ръ Каравеловъ : Всичката първа работа, която трѣба да направи Министерството, трѣба да изучи земята и доходитѣ и качеството на тѣзи земя. Министерството има доста голѣмъ кредитъ именно за извънредни разности. Така че по този въпросъ да се похарчатъ пари да измѣримъ, колкото е възможно. Къмъ какъвъ резултатъ ще дойдемъ, ще видимъ, защото можемъ да измѣримъ земята и можемъ да намѣримъ, че ако туримъ на дюлюмъ два франка или иначе, ще бжде скжпо или ефтино. Тогава ще видимъ; можемъ да преобърнемъ десетѣтъ въ поземеленъ данѣкъ. Тогазъ трѣба Министерството да изучи земята. Щомъ се измѣри количеството, тогава е лесно. Толкови количество обработена земя, толкови може да се наложи.

Петръ Станчовъ : Азъ мисля, че трѣба да се распусти засѣданието. По добро предложение, мисля, че не може да стане. (Веселостъ.)

Лазаръ Дуковъ : Тука, г-да, онзи день, когато

приехме онзи законъ за десетѣтъ, има нѣщо забравено. Ако позволите, азъ ще припомня. Въ закона, както знаете, че бързо се прие, искаме да обявимъ заради , тогазъ когато въ едно село отиде, въ другото не трѣба. И така напр. едни сѣятъ въ чужда мера, кждѣ ще плащатъ десетѣтъ? защото когато дойдатъ да четатъ снопитѣ, ще ставатъ прения и отъ тамъ затруднение, щото не могатъ хората да си преброятъ снопитѣ и най сѣтнѣ е пропустнато на окр. съвѣти да мислятъ за тѣзъ. За това напомнимъ да се рѣши и за него.

Баларевъ : Мисля, че този въпросъ е рѣшенъ и нѣма нужда да се подига. Ние вчера приехме законъ за общинитѣ и тамъ се казва, гдѣто е нивата, тамъ трѣба да плаща десетѣтъ.

Самсаровъ : Когато разни представители нѣма да говорятъ за да става рѣшение върху какъвъ да е въпросъ, то да продължаваме само дълги разговори, това нѣма нужда.

Предсѣдателъ : Преди да закрия засѣданието, мисля, че програмата всинца сте чели, какъ ще стане утрѣ затварянieto на камарата. Само преди 12 часа трѣба да се съберемъ, защото има нѣкои протоколи, които трѣба да се четатъ. За това непременно да се съберемъ часа по 10. За сега затварямъ засѣданието.

(Конецъ въ 10 часа 30 м. вечеръ.)

Предсѣдателъ **Н. Сукнаровъ.**

Подпредсѣдатели:

С. Стамболовъ
Т. Пановъ.

Секретари:

Ив. Даневъ.
Хр. Баларевъ.
В. П. Золотовъ.
Хр. Бръснаровъ.
П. Станчовъ.
Хр. Грънчаровъ.
Райчо Поповъ.
В. Радославовъ.

Управитель на стенографическото бюро **А. Безеншекъ.**